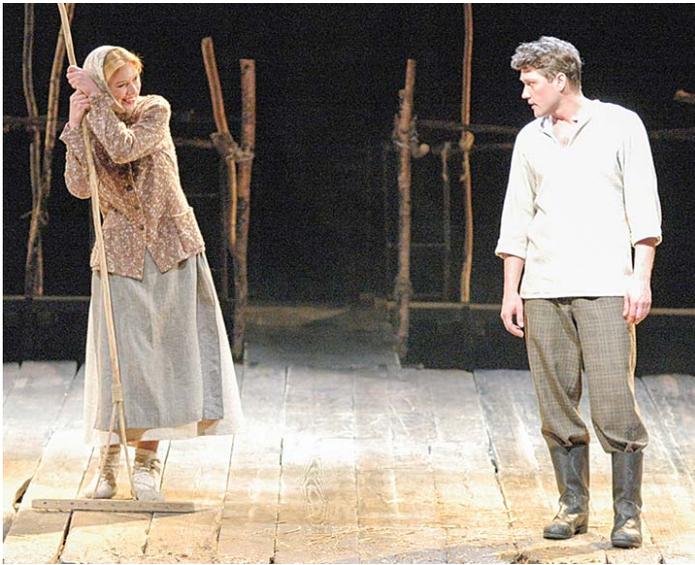

Марыя Захарэвіч і Геннадзь Гарбук.

Валянціна Гарцуева і Павел Харланчук.

Асобы Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы гэтымі днямі працавалі для нестандартнай, скажам так, мэтавай аўдыторыі ў рамках акцыі "Тыдзень Купалаўскага тэатра ў Беларускім дзяржаўным педагогічным універсітэце імя Максіма Танка". А таксама згадалі пра 95-годдзе з дня нараджэння аўтара славы "Людзей на балоце", калі на сцэну ў адзін вечар выйшлі не толькі выканаўцы роляў Васіля Дзятла і Ганны Чарнушкі ў сучаснай пастаноўцы, але і артысты, сёння — са званнем "народны", хто граў у першай пастаноўцы галоўнай кнігі "Палескай хронікі"...

Аліна САЎЧАНКА / Фота аўтара

Дык вось, з 23 па 26 лютага шэраг спектакляў трупы дэманстравалі на студэнцкай сцэне. "Гэты, — як адзначыў рэктар БДПУ Аляксандр Жук, — праект высокай культуры сягае сваімі каранямі ў 2008 год, ды і зараз дэманструе сваю важнасць і апраўданасць".

Менавіта таму на адкрыцці "Тыдня..." прысутнічалі міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў, міністр адукацыі краіны Міхаіл Жураўкоў, а таксама генеральны дырэктар Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы Павел Палякоў. Яны падкрэслілі значэнне цёплых двухбаковых адносін паміж устаноўмі культуры і адукацыі. "Тэатр выкарыстоўвае цікавую форму ўзаемадзеяння з глядачом: ідзе шукаць яго ў маладзёжнае асяроддзе", — зазначыў Барыс Святлоў.

Будучыя настаўнікі разам з выкладчыкамі педуніверсітэта мелі магчымасць паглядзець адны з самых вядомых пастацовак Купалаўскага тэатра: 23 лютага легендарны ўжо "Вечар" Аляксея Дударова, 24-га — "Старомодную камедыю" Аляксея Арбузава, 25-га — "Гендэльбах" Паўля Барца... Апошні дзень "універсітэцкай гастроляў" адзначыўся паказам адной з прэм'ер знакамітай трупы — спектаклем "Шабаны" паводле аднайменнага рамана нашага сучасніка Альгерда Бахарэвіча.

Цягам акцыі артысты тэатра сустракаліся са студэнтамі. І не гэтак істотна тое, як называюцца падобныя імпрэзы: жыццёвы майстар-клас або закулісныя гутаркі. Народны артыст СССР, народны артыст Беларусі Генадзь

ШТО МОЖА ТОЛЬКІ ТЭАТР?

На вечарыне да 95-х угодкаў Мележа выступаюць міністр культуры Барыс Святлоў (справа) і пісьменнік Анатоль Бутэвіч.

Генадзь Аўсяннікаў, Геннадзь Гарбук і Тамара Міронава падчас сустрэчы ва ўніверсітэце.

Аўсяннікаў, народны артыст Беларусі Генадзь Гарбук, заслужаная артыстка Рэспублікі Беларусь Тамара Міронава шчыра адказалі на пытанні студэнцтва, закранулі тэму спрычыннасці да культуры новага пакалення тэатральнага глядача. І хоць Нацыянальны акадэмічны дзесяцігоддзямі ў той альбо іншай форме звяртаецца да моладзі, менавіта са студэнтамі-педагогамі артыстаў, саму інстытуцыю тэатра як такую яднае сапраўды многае. Найперш наступная тэза: і артысты, і новае пакаленне настаўнікаў займаюцца выхаваннем людзей — сваімі сродкамі, уласным прафесійным "інструментарыем".

Генеральны дырэктар тэатра Павел Палякоў згадаў на просьбу карэспандэнта "К", што далёка не заўсёды ініцыятывы тэатра сустракаліся з такім ажыятажам: былі часы, калі ўсплёск нейкай чарговай моды на час выцясню сцэнічнае мастацтва з прыярытэтаў студэнцтва. Але зараз сітуацыя змяніла-

ся карэнным чынам. Сведчаннем таму — поўныя залы на кожнай падобнай сустрэчы. Да ўсяго, шэраг першакурснікаў БДПУ, што толькі першы семестр адвучыліся ў сталіцы, наогул упершыню пабачылі пастаноўкі Купалаўскага тэатра. Таму традыцыя мае ў некаторым сэнсе і сакральны характар далучэння да айчынай культуры. А што можа быць лепш цягам Года культуры?

Івана Мележа 24 лютага купалаўцы згадвалі разам з міністрам культуры Беларусі Барысам Святловым, а таксама з пісьменнікам, грамадскім дзеячам Анатолем Бутэвічам. Яны прамовілі са сцэны падчас урачыстай вечарыны, якая папярэднічала асабліваму

паказу "Людзей на балоце" на галоўнай драматычнай сцэне краіны: ён быў прымеркаваны да 95-годдзя з дня нараджэння тытана беларускай прозы Івана Мележа, аўтара знакамітага рамана, што стаў асновай для пастаноўкі. Вечар быў адкрыты фінальнай сцэнай з першай пастаноўкі паводле класіка мастацкага слова ў рэжысуры Барыса Эрына. Паўстагоддзя таму палескія жарсці гралі на сцэне тады маладыя, а зараз — масціты народныя артысты Генадзь Гарбук і Марыя Захарэвіч. Зала вельмі цёпла сустрэла такое вяртанне легендарнага дуэта Васіля і Ганны. Ну а выканаўцы гэтых роляў у спектаклі "Людзі на балоце" ў рэжысуры Аляксандра Гарцуева — Валянціна Гарцуева і Павел Харланчук. Гэта ўвасабленне і было паказана глядачам ўвечары 24 лютага.

а"К"но ў свет

Новы год партнёрства

Беларусь стала адной з больш чым сотні краін, дзе сёлета праводзіцца Вяселае вясновае свята — кітайскі Новы год, караням адзначэння якога больш як 4 тысячы гадоў. У рамках падзеі Мінск прыняў шэраг культурных мерапрыемстваў на буйных пляцоўках.

У адкрыцці свята, якое 24 лютага ўключала прэзентацыю фотавыставы пра адметнасці Кітая і развіццё гэтай краіны "Новае аблічча Шаўковага шляху" ў сталічнай гасцініцы "Пекін" (пазаячора мабільную экспазіцыю дэманстравалі ўжо ў фэе Белдзяржфілармоніі) і прэс-канферэнцыю, бралі ўдзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі Цуй Цымін.

Кіраўнік беларускага Міністэрства культуры пачаў з лірычнай ноты і правёў паралелі паміж надыходам вясны і росквітам культурнага супрацоўніцтва Беларусі і Кітая (а "стаж" дыпламатычных стасункаў паміж краінамі складае 24 гады). Прычым Барыс Святлоў усклаў асаблівыя чаканні па ўмацаванні дадзенага кірунку на бягучы Год культуры. Нагадаўшы леташнюю беларуска-кітайскую акцыю па перадачы мальябертаў мастацкай школе ў Жылічах, міністр падкрэсліў, што найбліжэйшы двухбаковы культурны праект стартуе днямі ў Гомелі. Дарэчы, на думку міністра, актыўнае ўзаемадзеянне Беларусі і Кітая цягам 2016-га варта адлюстравачь і ў адмысловай праграме, што магла б у пэўнай ступені дапоўніць план мерапрыемстваў Года культуры і пашырыць напрацаваныя кірункі ўзаемадзеяння.

А іх сапраўды дастаткова. У маі 2015 года прайшлі Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Кітайскай Народнай Рэспубліцы, у кастрычніку — ме-

рапрыемствы ў адказ прымала ўжо наша краіна. У падпісаным у рамках леташняга афіцыйнага візіту ў нашу дзяржаву Старшыні КНР Сі Цзіньпіна Мемарандуме аб паглыбленні эканамічнага супрацоўніцтва паміж Беларуссю і Кітаем у пералік праектаў, якія плануюцца да рэалізацыі з прыцягненнем ільготных крэдытных рэсурсаў кітайскага боку, ўключана 17 інвестыцыйных прапаноў Міністэрства культуры па адраджэнні гісторыка-культурных каштоўнасцяў (палацава-паркавых ансамбляў) з мэтай развіцця турыстычнай інфраструктуры.

Цягам вясновых месяцаў 2015-га ў КНР гастралюваў Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь Дзяржаўны ансамбль танца. У Пасольстве нашай краіны ў Пекіне Нацыянальны гістарычны музей ладзіў выставу "Юсіф Гашкевіч: дыпламат, вучоны-усходназнавец". Сярод мерапрыемстваў варта адзначыць удзел беларускай дэлегацыі на чале з міністрам культуры ў II Міжнародным культурным форуме Шаўковага шляху ў Маскве, першае пасяджэнне камісіі па культурным супрацоўніцтве Беларуска-Кітайскага міжрадавага камітэта, удзел спецыялістаў Пекінскай сталічнай бібліятэкі ў Міжнародным кангрэсе "Бібліятэка як феномен культуры" ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Таксама адбыліся выстава традыцыйнага кітайскага жывапісу ў мастацкай галерэі "Універсітэт культуры", шэраг выстаў у Нацыянальным мастацкім музеі, візіт дэлегацыі правінцыі Шаньсі ў Беларусі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў і наведванне прадстаўнікамі БДУКІМ Сычуаньскага каледжа культуры і мастацтваў. Ажыццяўлялі сумесныя праекты на стыку адукацыі і культуры таксама нашы акадэміі — мастацтваў і музыкі.

Заканчэнне чытайце на старонцы 2.

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком: Орша

Гаджэт прыйшоў на змену піяніна?..

У Оршу я выправіўся разам з піяністам Аляксандрам Паляковым. У сваім мастацтве музыкант, нягледзячы на свае знаковыя амаль (усяго толькі!) 33 гады, дасягнуў вяршыняў, якія дазваляюць яму заняць месца ў шэрагу вядучых айчынных выканаўцаў класічных твораў. Кажу пра канцэрты ў рэспубліцы і за яе межамі, пра перамогі на прэстыжных конкурсах. Набытым майстэрствам ён дзеліцца з юнымі талентамі як выкладчык.

Алег КЛІМАЎ,
Мінск — Орша — Мінск

З Аляксандрам мы наведвалі яго ўлюбёныя з дзяцінства аршанскія ўстановы культуры. Ён згадаў сёतो, я задаваў пытанні, а кіраўнікі агменяў творчасці распавядалі нам пра іх жыццё...

Выбар

Скараць свет вялікага мастацтва Аляксандр Палякоў выправіўся з Оршы ў 1995-м, калі паступіў у Рэспубліканскую гімназію-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі (тады — ліцэй) на спецыяльнасць "Інструментальнае выканальніцтва (фартэпіяна)". Да таго часу падлетак 4 гады правучыўся ў музычнай школе, дзе лічыўся на больш чым добрым рахунку. Яго выкладчыкі ды педагогі з Віцебска, дзе ён бываў на агледзінах, і парэкамендавалі юнаку працягнуць навучанне ў сталіцы.

— Няўжо рок-н-ролам ці хіп-хопам не захапляліся? — пытаўся я ў Аляксандра.

— Не, відаць, тое ўплыву мамы — прафесійнага музыканта, настаўніка. Яна хоць і выкладала домру, але выдатна грала на фартэпіяна.

Заканчэнне — на старонках 10 — 11.

Цяпер штосуботу

У рамках рэспубліканскай акцыі “Беларусь, я люблю цябе” што-тыдзень па суботах з 14-й па 16-ю гадзіну з 27 лютага па 7 мая ў гандлёвым цэнтры “Сталіца” будуць праходзіць выступленні выканаўцаў і творчых калектываў устаноў адукацыі ў сферы культуры рэспубліканскага падпарадкавання, Мінска і Мінскай вобласці.

Як паведамляюць у Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь, увазе глядачоў будуць прапанаваны выступленні лепшых калектываў і прадстаўнікоў таленавітай моладзі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў, Мінскага дзяржаўнага музычнага каледжа імя Міхаіла Глінкі, Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Акадэміі музыкі. Сярод выступоўцаў — лаўрэаты міжнародных конкурсаў, лаўрэаты і стыпендыяты спецфонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. У канцэртах прагучаць творы беларускіх і замежных аўтараў.

Сёння публіцы прадставяць канцэртныя нумары Акадэміі музыкі.

Сітуацыя

Звесткі пра пінскі цуд з прыпынкамі, прысвечанымі Году культуры, дакаціліся да расійскай сталіцы, і вядомы (у тым ліку скандаламі) дызайнер Арцёмій Лебедзеў у, скажам шчыра, хамскай форме з выкарыстаннем непадцензурнай лексікі ў сваім блогу абвінавачвае распрацоўшчыкаў прыпынкаў для Пінска ў плагіяце. Маўляў, такая канструкцыя была распрацавана ягонаю студыяй яшчэ шэсць гадоў таму для расійскай Пярмі. Аўтары пінскай распрацоўкі ў прэсе катэгарычна абвяргаюць абвінавачванне.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Пінчане згадваюць, што скарыстаная канструкцыя (чатыры слупы, замацаваныя на іх навіяныя сцены з пластыка і дах) абумоўлена функцыяй і існуе ўжо не адно дзесяцігоддзе. Ды і з’явілася яна спачатку не ў Расіі, а на Захадзе. Што тычыцца асобных дэталей, якія Лебедзеў сільныя трактаваць як сваё вынаходніцтва, дык нават пры беглым позірку бачна, што ў Пярмі і Пінску яны розныя.

Старшыня Беларускага саюза дызайнераў Дзмітрый Сурскі адгукнуўся на нашу просьбу пракаментыраваць сітуацыю. Ён нагадаў, што на ідэі і канцэпцыі аўтарскае права не распаўсюджваецца. У дадзеным

жа выпадку гаворка ідзе, хутчэй за ўсё, менавіта пра ідэю канструкцыі. “Я не ведаю, хто першы прыдумаў на металічных слупах пластыкавыя сцены ўмацоўваць і дахам канструкцыю накрываць, але, відавочна, гэта не Лебедзеў”, — кажа сурасмоўца “К”. Да таго ж, дадае ён, падобныя адзін да аднаго ўсе аўтамабілі, усе будынкі, усе прылады таго ці іншага прызначэння. Ёсць ідэі, якія, што называецца, лётаюць у паветры, і яны могуць прыходзіць да розных людзей. У такіх выпадках не варта казаць пра плагіят. Увогуле, гэтым тэрмінам трэба карыстацца асцярожна. Адносна асобы Лебедзева беларускі дызай-

Барыс Святлоў і Цуй Цымін.

Новы год партнёрства

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Варта адзначыць удзел кітайскай дэлегацыі ў V Рэгіянальным фестывалі народнай творчасці, народных промыслаў і рамёстваў “Дрыбінскія таржкі” на Магілёўшчыне. Амаль год у Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны экспанецца выстава “Беларусь і Кітай. Вехі баявога брацтва”. У XXII Мінскім міжнародным кінафестывалі “Лістапад” прынялі ўдзел фільмы кітайскіх майстроў экраннага мастацтва. Мінск прыняў і Фестываль кітайскага кіно.

Пасол КНР Цуй Цымін падчас мерапрыемстваў трохдзённай святачнай праграмы неаднойчы казаў пра новы імпульс, які дадалі двухбаковым стасункам нядаўнія ўзаемныя дзяржаўныя відзіты лідараў Беларусі і Кітая. А ўмацаванне культурнага супрацоўніцтва, на думку Пасла, спрыяе развіццю ўсяго комплексу двухбаковых адносін. Так, у цяперашні час для выхаду іх на новы ўзровень айчыннае Міністэрства

культуры вядзе работу па ўзгадненні месца размяшчэння Цэнтра культуры Беларусі ў Пекіне. Таксама Мінкультуры па магчымасці садзейнічае Пасольству КНР у Беларусі ў стварэнні Цэнтра культуры дзяржавы-партнёра ў Мінску.

Думку пра тое, што культура выконвае ролю маста паміж народамі Беларусі і Кітая, Цуй Цымін працягнуў і на адкрыцці гала-канцэрта з нагоды вясновага свята ў Белдзяржфілармоніі 25 лютага. Прычым ён асабліва звярнуў увагу на тое, што ў праграме канцэрта збалансавана прадэманстраваны дасягненні традыцыйнай і сучаснай кітайскай культуры. Сёлета (а Вясе́лае вясновае свята, нагадаем, Беларусь прымае ў якасці маштабнага фестывалу другі год) асновай праекту сталі творчыя сілы кітайскай правінцыі Хэнань. Дарэчы, падчас адкрыцця гала-канцэрта намеснік міністра культуры Васіль Чэрнік нагадаў, што беларускія Дні культуры маюць адбыцца ў Кітаі сёлета.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ і Аліны САЎЧАНКА

Арцёмій, ты не маеш рацыі!

Гэта — праект студыі Лебедзева...

...Тут — пінскі “культурны” прыпынак.

нер выказаў меркаванне, што ягоны навіязлівы самапіяр шмат каго раздражняе. Але — спрыяе цікавасці да дызайну як з’явы. Дадам да меркаванняў спадара Сурскага колькі слоў ад сябе... Зыходзячы з інфармацыі, змешчанай у Сеціве, вядомасць Лебедзеў прыбдаў, працуючы на працоўным на расійскі рынак заходніх брэндаў. Да яго з павагай ставяцца ў асяродку вэб-дызайнераў (менавіта ў гэтай галіне ён пачынаў сваю кар’еру), а скажыце штосьці ўцямае пра іншыя галіны дзейнасці спадара Арцёмія не атрымліваецца. Ён і ягоная студыя займаюцца ўсім патрошкі. Але праектаў, якія давалі б падставы лічыць яго мэтрам і трактаваць ягоную працу як нацыянальны здабытак Расіі, бадай, і няма. Звычайны дызайнер, хіба што раскручаны. Гэта далёка не

Томас Мальданада, Ціма Сарпанева, Джыя Понці... Славуты Лебедзеў тым, што публічна лаецца і зласліва іранізуе над рэчамі і з’явамі, да якіх грамада ставіцца з піетэтам.

І яшчэ адносна плагіяту... У другой палове 1970-х я вучыўся на кафедры дызайна Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. На чацвёртым курсе мы ў час практыкі наведвалі Маскву, якая рыхтавалася да Алімпіяды-1980. З намі вельмі ветліва пагутарылі ў Экспа-цэнтры, які займаўся савецкімі экспазіцыямі за мяжой, і назвалі адрасы іншых устаноў, дзе мы, студэнты, можам пабачыць для сябе нешта цікавае. Зайшлі мы, памятаю, паводле той парады ў студыю, дзе распрацоўвалі сярод іншага плакаты і афішы будучых Алімпійскіх гульняў. Тут нас сустрэлі не-

Тым часам

Днямі ў Сеціве з’явілася фота, на якой “культурны” прыпынак у Пінску аказаўся закленам камерцыйнай рэкламай. У чым справа?

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

— “Культурны” прыпынак на плошчы Кірава “пераехаў” на іншае месца, — адзначыла “К” начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пінскага гарвыканкама Валянціна Кулак. — Днямі мы адкрылі яшчэ адзін падобны аб’ект на прыпынку “Вуліца Карла Маркса”. Там і размешчаны партрэты Уладзіміра Мулявіна, Максіма Багдановіча, Кандрата Крапівы і Алаізы Пашкевіч (Цёткі) з біяграфічнымі даведкамі. Пераезд — планавы, бо цягам года і на іншых прыпынках горада разам з новымі сюжэтамі культурна-асветніцкага праекта атрымаюць “прапіску” партрэты згаданых постацей беларускай культуры, а таксама здымкі архітэктурных перлін Пінска.

прыязна, маўляў, зараз падгледзім і паглядзем каштоўныя напрацоўкі. Прытым, што ўсё памяшканне студыі было завешана замежнай паліграфічнай прадукцыяй на спартыўную тэму...

...Можна прыцягнуць людзей да культуры рознымі шляхамі. Скажам, мэтва прапагандаваць пэўныя чыннікі і праявы праз кіно, тэлеэкран, Інтэрнэт. А можна пайсці іншым шляхам — укараняць эстэтыку непасрэдна ў масы. Гэта значыць ахапіць як мага болей на рату культурай праз мастацкую аздобу і адпаведнае

інфармацыйнае напаўненне прыватнага побыту і грамадскай прасторы. Вось у Пінску вырашылі нагадаць грамадзе пра тое, што бягучы год — Год культуры, аздобіўшы выявамі сьлінных беларускіх творцаў аўтобусныя прыпынкі. Можна пачытаць і змешчаныя тут жа сціслыя біяграфічныя даведкі згаданых асоб. У перспектыве пластыкавыя сцены прыпынкаў будуць запоўненыя камерцыйнай рэкламай. А пакуль яны працуюць на прапаганду культуры.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. Адказны сакратар: Вольга НАВІЦКАЯ; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; аглядальнік рэдакцыі: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настася ПАНКРАТАВА, Аліна САЎЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; карэспандэнты — Вольга РОПАТ; мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД; карэктар — Галіна МАХНАЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефакс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. Аўтары допіска паведамляюць прозвішча, поўнаасно імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуч адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. “Культура”, 2016. Наклад 5 125. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 26.02.2016 у 14.50. Замова 649. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Калектыву Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокія спачуванні начальніку аддзела кантролю і справаводства Скарыну Алегу Александравічу ў сувязі з напаткаўшым яго горам — смерцю брата.

Калектыву рэдакцыйна-выдавецкай установы “Культура і мастацтва” выказвае шчырыя спачуванні начальніку аддзела кантролю і справаводства Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Скарыну Алегу Александравічу з прычыны смерці брата.

Кадр з новага фільма.

Новая "...Мяжа"

25 лютага ў сталічным Доме кіно адбылася ўрачыстая прэм'ера кінафільма "Ілжывая мэнта", знятага на кінастудыі "Беларусьфільм". Яе падтрымалі беларускія памежнікі, якія прыйшлі на паказ новай — дванаццатай паліцы — стужкі з тэлецыкла "Дзяржаўная мяжа".

"Гэта карціна з'яўляецца годным працягам традыцый, якія былі закладзены на самым пачатку станаўлення серыялу", — даў сваю адзнаку стужцы ў вітальным слове старшыня Дзяржаагранкамітэта Леанід Мальцаў. Намеснік міністра культуры краіны Ірына Дрыга, падзякаваўшы прысутным воінам за выкананне іх абавязку, адзначыла выхаваўчыя якасці новай карціны, "здольнай натхніць на служэнне Айчыне".

Рэжысёр стужкі Сяргей Талыбаў і акцёр Ігар

Сігоў, якія выступілі ад імя каманды фільма, пажадалі глядачам атрымаць задавальненне ад прагляду, нагадаўшы, што 23 лютага стужка выйшла ў рэспубліканскі пракат.

У дзвухсерыйнай карціне, якая распавядае пра сучасныя будні маёра пагранічнай службы Рэспублікі Беларусь Канстанціна Кудзіна, задзейнічаны заслужаныя артысты нашай краіны Аляксандр Падабед і Ігар Сігоў, акцёры Дзмітрый Ратамскі, Андрэй Карака, Віталь Новікаў, Сяргей Чэкерэс, Марына Дзянічава...

Кадр з новага фільма.

А калі мабільна?

Мабільная выстава-музей Рыгора Барадуліна зраз вандруе па Віцебскай вобласці. Гэта — крок да стварэння мемарыяльнага музея ў хаце паэта на Ушачыне.

Вольга РОПАТ

Ідэя стварыць перасоўны праект узнікла падчас правядзення мастацкага пленэру на радзіме народнага паэта нашай краіны. Увасобілі задуму старшыня абласной арганізацыі Беларускага саюза мастакоў Святлана Баран

Святлана Баранкоўская. "Лецішча Рыгора Барадуліна ва Ушачах".

Увага! Аб'ява!*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасада прафесарска-выкладчыцкага складу:

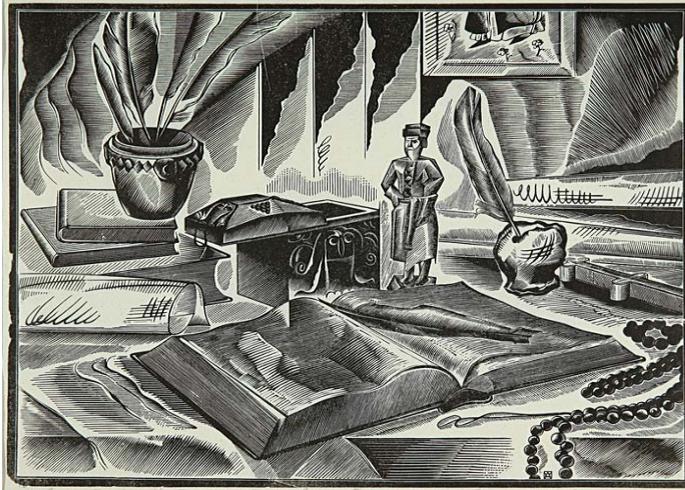
- старшы выкладчык кафедры касцюма і тэкстылю;
- прафесар кафедры малюнка;
- загадчык кафедры малюнка;
- старшы выкладчык кафедры гуманітарных дысцыплін;
- старшы выкладчык кафедры майстэрства акцёра;
- прафесар кафедры майстэрства акцёра.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас: **220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон 292-77-34.**

У асобах і рэчах

У Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь завяршаецца выстава твораў Анатоля Зайцава "Сповідзь у асобах і рэчах" з 58 твораў друкаванай графікі. Выкананыя ў тэхніцы кіслаграфіі работы — з калекцыі сям'і майстра і са збору Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа.

Анатоль Зайцаў. Нацюрморт з совушай і серыі "Вакол нас".

Зварнуўшыся на апошнім курсе ў Тэатральна-мастацкім інстытуце да кіслаграфіі, Анатоль Цімафеевіч не здраджваў ёй. Мастака прыцягвалі прыгажосць і супраціўленне матэрыялу, які ён падпарадкоўваў сваёй задуме. За гады творчага шляху Анатоль Зайцаў стварыў сотні твораў: партрэты, пейзажы, нацюрморты, кніжныя ілюстрацыі — гэта і ёсць споведзь мастака ў асобах і рэчах, праніклівае і мудрасць пражытых гадоў.

Суадносінамі святла і ценю, умелым выкарыстаннем кантрастаў і паўтонаў, разнастайнасцю штрыхоўкі майстар з дапамогай чорнай лініі і "паветра белага аркуша" (паводле выказвання рускага графіка Уладзіміра Фаворскага) нараджае мастацкую трансфармацыю рэчаіснасці, перадае багаты адценні і эмацыійную шматкаляровасць жыцця, непасрэднае ўражанне ад прадметаў і псіхалагічны стан людзей. Выяўленчая мова Зайцава-гравёра выражаецца ў напружанасці рэзкіх, вуглаватых рухаў, рытме ліній, што ламаюцца, імкнуцца, клубяцца.

Важнае месца ў творчай спадчыне Анатоля Зайцава займаюць вострахарактарныя партрэты. Энергія, прыгажосць

духоўнага жыцця, сіла і яркасць вылучаюць партрэты сучаснікаў мастака і творцаў мінуўшчыны. У гэтых невялікіх пагрудных партрэтах ёсць класічная завершанасць, збалансаванасць кампазіцыі, выразнасць сілуэтаў, дакладна прамаляваных на нейтральным фоне. Кампазіцыйным цэнтрам з'яўляецца твар, пададзены буйным планам, энергічна і старанна выкананы пераходамі святла і ценяў. У

яго партрэтах прысутнічае ўсё дакладнае каштоўнасці асобы.

Значная частка твораў на выставе — ілюстрацыі (скажам, выданні "Прыказкі і прымаўкі", "Георгій Скарына" Мікалая Садковіча і Яўгена Львова). У гэтых працах мастак не абмяжоўваецца інтэрпрэтацыяй літаратурнага тэксту, таму выступае як сааўтар. Зайцаў паўстае і творцам, які стварае свет. У яго творах манументальнасць і эпічнасць неаддзельны ад лірызму, сардэчнасці і паэтычнасці. Творы з адлюстраваннем горада і прыроды звяртаюць увагу пульсуючай жыцця і пранікнёна-інтымным адчуваннем. Лаканічныя нацюрморты ў тэхніцы абразной гравюры вылучаюцца вобразнай канцэнтраванасцю.

Настасся КАРНЕЙКА, старшы навуковы супрацоўнік аддзела сучаснага беларускага мастацтва Нацыянальнага мастацкага музея

Хто зрабіў аншлаг?

Свята ўсіх закаханых у Віцебскай абласной філармоніі — не толькі для моладзі. Гэтую думку данеслі са сцэны салісты філармоніі. І яе актыўна падтрымалі слухачы: у зале аншлаг. Прышлі, вядома, і маладыя пары, і пажылыя людзі. Асабліва спяшаліся сюды, канешне, жанчыны.

Канцэрт стаўся святочным, дзе прыгожае афармленне сцэны дапаўняла бездакорнае выкананне песень. Шыкоўна гучалі цымбалы Таццяны Моўлі, якая, бы чараўніца, панавала над імі, акружаная дзецьмі і "сэрцамі" дэкарацыяй. Хлопцы, узорныя вакальнай студыі пад кіраўніцтвам Наталлі Атрашкевіч (таксама салісткі філармоніі), падышлі да справы вельмі адказна, што заўсёды кранае сэрца глядача. Узрушылі таксама

Падчас канцэрта ў Віцебскай абласной філармоніі.

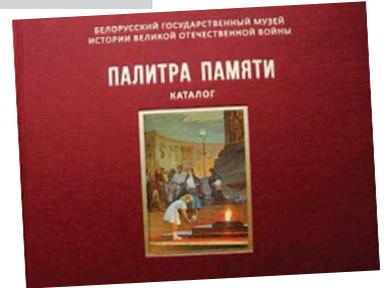
майстэрства Алены Граковай (сапрана) і Уладзіслава Міцэнкі (скрыпка), якія змаглі душэўна і бездакорна паднесці эстрадны рэпертуар, хаця, па сутнасці, з'яўляюцца прадстаўнікамі "цэха" класічнай музыкі. Маладыя салісткі Настасся Гардзіенка і Наталля Атрашкевіч запоўнілі асноўную частку праграмы песнямі, добра знаёмымі слухачу.

Ірына ШАГАЛАЕВА Віцебск

"Гэта трэба ЖЫВЫМ..."

У Беларускай дзяржаўнай гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адбылася прэзентацыя альбома-каталога "Палітра Памяці" (аўтар тэкста і складальнік Наталля Філіповіч). Выданне ўключае біяграфічны слоўнік імён мастакоў-ветэранаў і рэпрадукцыі іх жывапісных твораў з пастаяннай экспазіцыі і фондаў музея.

Барыс КРЭПАК

Народны мастак Беларусі, былы партызан Віктар Грамыка ў сваім уступным артыкуле да гэтай кнігі напісаў: "Задача дадзенага альбома-каталога... дакрануцца да слаўнай героіні Вялікай Айчыннай, асэнсаваць подзвіг народа, абудзіць у сучасніках адказнасць за беражлівае захаванне памяці пра подзвігі старэйшых пакаленняў. Гэтае мастацкае выданне прысвечана памяці тых, хто здабыў Перамогу". І ён мае рацыю. Альбом "Палітра памяці" менавіта пра тое, пра што пісаў Аляксандр Твардоўскі: "Я вам жывіць завещаю, — што я больша могу?" Жыццё і творчасць 39 мастакоў, прадстаўленых на старонках кнігі, заўсёды былі накіраваныя да чалавека, у свет яго думак, перажыванняў, душэўных імкненняў. Нястрымная

вера ў тое, што нічога на свеце няма вышэйшага за праўду, любоў і дабрыню, чырванай ніткай праходзіць у іх лепшых жывапісных творах пра вайну і мір. Яны свой вайсковы абавязак перад Радзімай выканалі. І ў мірны час зрабілі ўсё магчымае, каб у створаных імі карцінах, пейзажах, партрэтах, натурных эцюдах з месцаў баявых дзеянняў сумленна данесці да нашчадкаў, да сённяшніх маладых людзей маральную сутнасць таго, што адбылося ў "сороковых, роковых, свінцовых і порохавых" гадах, і як ва ўсёй красе сваёй нягледзячы на адраджалася зраненая зямля беларуская.

Вось некаторыя імёны герояў альбома: капітан Віктар Вяроцкі, старшы лейтэнант Ісак Давідовіч, лейтэнанты Сцяпан Андруховіч, Манас Манасзон і Уладзімір Мінейка, малодшы лейтэнант Уладзімір Сакалоў, гвардыі старшыня сяржанты Леанід Шчамялёў, Іосіф Белановіч і Іван Ціханаў, радавыя Міхаіл Савіцкі, Сяргей Каткоў, Іван Стасевіч, Яўген Ражкоў, Фёдар Бараноўскі, Абрам Кроль, партызаны Віктар Грамыка, Мікалай Гуціеў, Уладзімір Сухаверхаў, Соф'я Лі, Антон Бархаткоў, Сяргей Раманаў, Генрых Бржазюўскі і шмат іншых "кавалёў" Перамогі. Але час няўмольны: сярэдзіне імянаў 39 удзельнікаў вайны, прадстаўленых у альбоме, з намі засталася толькі тры чалавекі — Віктар Грамыка, Леанід Шчамялёў і Мікалай Назарчук. Дай бог ім здароўя!

На жаль, пра вайну пакаленне маладых ведае ўжо павярхоўна. Да таго ж, ігнаруючы аб'ектыўнасць фактаў, у некаторых краінах палітыкі перапісваюць гісторыю тых падзей. Як захаваць, не страціць Праўду? І вось тут на моладзь уся надзея: калі не яна, то хто панясе далей незгасальны факел Памяці? У гэтым выпадку альбом "Палітра Памяці" з'яўляецца цаглінкай у фундаменце нашага сённяшняга і заўтрашняга быцця.

І што мяне асабліва парадавала, дык гэта колькасць маладых людзей, якіх на прэзентацыі ў перапоўненай зале музея была большасць! Значыць, наша нацыянальная культура, у тым ліку і выяўленчая, з'яўляецца моцным духоўным акумулятарам чалавечых арыентаў на шляху ў Заўтра — без войн, гвалту, сацыяльных узрушэнняў...

“Лічбавы” падыход

Нядаўна старшыня праўлення Беларускай аўтамабільнай асацыяцыі Сяргей Міхневіч распавёў, што “беларусы летась вывезлі з краіны каля 1 мільярда долараў на набывццё аўтамабіляў. Калі б гэтыя аўто былі набыты ўнутры краіны, траціна з гэтай сумы пайшла б у дзяржаўны бюджэт...” А я, пачуўшы гэту інфармацыю, уявіў сабе на імгненне, што адна дзясятая з гэтага мільярда магла б пайсці, скажам, на наведванне музейных устаноў Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

300 працэнтаў. А вам “слабо”?

Справа ў тым, што сёння перад кожнай з падпарадкаваных Міністэрству культуры арганізацыяў даведзены паказчыкі па выкананні розных заданняў на 2016 год, у тым ліку і звязаных з павелічэннем да 18 % аб’ёму пазабюджэтных даходаў. Як зазначыў на выніковай калегіі міністр культуры Беларусі Барыс Святлоў, дасягненне гэтых паказчыкаў стане асноўным крытэрыем ацэнкі эфектыўнасці дзейнасці кіраўнікоў.

Але наколькі складаная пастаўленая задача, калі па дадзеных Нацыянальнага статыстычнага камітэта краіны рэальныя (з улікам інфляцыі) даходы насельніцтва скараціліся ў параўнанні з 2014 годам на 5,9 %? І цяпер, натуральна, многія беларусы будуць эканоміць усё больш, у тым ліку — і на паходах у тэатры і кінатэатры, музеі і галерэі, на выставы і канцэрты.

Нягледзячы на гэты статыстычны факт, тыя кіраўнікі устаноў культуры, з якімі я пагутарыў, настроены пазітыўна. Так, па словах дырэктара Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа Зінаіды Камароўскай, выканаць даведзены паказчык па павелічэнні пазабюджэтных даходаў ім будзе, натуральна, складана, але супрацоўнікі ўстановы прыкладуць для гэтага ўсе намаганні.

— Мы мяркуем павялічыць маршруты нашых паездак з выступленнямі і выставамі не толькі ў Мінску, але і ў іншых рэгіёнах Беларусі, — кажа Зінаіда Камароўская. — А ў саміх музеі плануюцца цікавыя выставы з нашых фондаў, а таксама з музеяў іншых краін, у прыватнасці — музея-запаведніка Аляксандра Пушкіна “Міхайлаўскае”, музея Фёдара Дастаеўскага (Санкт-Пецярбург), Калінінградскага абласнога гісторыка-мастацкага музея і іншых. Да таго ж у савіцкіх адкрываем новую стацыянарную выставу ў былым гаражы паэта “Аўтамабільная адзеся Якуба Коласа”. Так што патэнцыял у нас сёння, пераканана, ёсць, і даволі неаблігі...

Пэўныя спадзяванні на павелічэнне пазабюджэтных

даходаў маюць і ў Беларусі дзяржаўным музеі народнай архітэктуры і побыту. Як адзначыў кіраўнік установы Эдуард Багдановіч, калі ў 2014 годзе музей зарабіў 1,6 мільярда рублёў, дык за 2015-ты — ужо 2 мільярды.

— Гэта адбылося за кошт таго, што апошнім часам мы ўвялі дадаткова каля 15 арыгінальных і цікавых мерапрыемстваў, — распавёў Эдуард Багдановіч. — Гэта “Зялёныя святкі”, “Юр’еў дзень”, “Купалле”, “Беларусь сярэднявечная”... Праўда, мы вельмі залежым ад надвор’я: скажам, за студзеня — люты праз дрэнныя кліматычныя ўмовы скасавалі правядзенне ажношасці мерапрыемстваў! А гэта, натуральна, страты, бо мы шмат укладаем у рэкламу і “раскрутку” акцыі. Да таго

ж у музей цяпер ідзе толькі адзін аўтобус, што, канешне, малавата і істотна ўплывае на колькасць наведвальнікаў устаноў. Ды, нягледзячы на гэта, мяркую, што з пастаўленымі задачамі мы справімся.

Упэўнены ў сваіх сілах і ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы. Як кажа кіраўнік установы Алена Ляшковіч, за паўтара месяца 2016 года яны ўжо зарабілі каля 200 мільёнаў рублёў. Гэта, да слова, амаль на 300 працэнтаў больш, чым за адпаведны перыяд года мінулага...

— Праўда, трэба адзначыць, што сюды ўваходзяць і 48 мільёнаў рублёў, якія мы сёлета атрымалі ад рэкламы “Белдзяржстраху”, размяшчаючы яе на білетах, афішах і сваім сайце, — кажа Алена Ляшковіч. — Але нават без гэтай сумы рост пазабюджэтных даходаў склаў за гэты перыяд больш за 220 %. Лічба, пагадзіцеся, сведчыць сама за сябе.

Дадзеная лічба ўражае яшчэ і таму, што купалаўцы кошт білетаў у сваім музеі і філіялах пакуль не падвышалі, хаця зрабіць гэта, натуральна, плануюць. А сам постых Алена Ляшковіч тлумачыць, у першую чаргу, тым, што ва ўстанове культуры пачалі ладзіць вельмі шмат незвычайных і нават унікальных мерапрыемстваў, на якія з ахвотай завітвае ўсё больш і больш моладзі ды сталых людзей, а таксама наладжанай рэкламай музейнай дзейнасці праз медыя, Інтэрнэт і сацыяльныя сеткі...

Што ж, цалкам упэўненая пазіцыя кіраўнікоў устаноў культуры. І сапраўды, прыцягнуць увагу людзей і прымусяць іх аддаць, скажам, 30 тысяч за паход у той жа музей Янкі Купалы, а таксама паехаць на відовішчнае прадстаўленне Юр’еўскага абраду ці рыцарскіх бугуртаў у фармаце “open-air” у беларускі скансэн нават на адзіным магчымым аўтобусе сёння можна толькі так — актыўна ўводзячы ва ўжытак новыя і цікавыя музейныя акцыі ды раскручваючы сваю дзейнасць. Трэба спадзявацца, што гэтак будзе не толькі ў Год культуры, але і ў будучыні...

Днямі ў Нацыянальным мастацкім музеі адбыўся “круглы стол” па тэме “Музеі Беларусі: сёння і заўтра”. Як на маю думку, вызначэнне “круглы стол” не надта пасуе зместу мерапрыемства: гэта была хутчэй прэс-канферэнцыя, на якой прадстаўнікі згаданага Нацыянальнага гістарычнага музея і Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны распавядалі журналістам пра надзённае.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Анансаваных пытанняў было шмат. І пра папаўненне музейных фондаў, і пра сучасныя тэхналогіі, і пра крытэрыі падбору музейных кадраў. Але асноўнае, стрыжнявое пытанне гучала так: ці здольныя буйныя музеі акупіць сябе без дзяржаўнай падтрымкі? А ў звязцы з тым непазбежна паўставала тэма платных паслуг, якімі неабходна “азадачыць” музеі, каб тыя сталі адначасова эканамічна рэнтабельнымі, але і прывабнымі, у тым ліку і для сацыяльных і ўзроставых груп, якія маюць звычку грошы лічыць. Менавіта так: каб прывабіць гледача, трэба прадаставіць яму танні, а лепш — бясплатны білет, ды яшчэ з усялякімі бонусамі, а каб мець прыбытак, трэба кошт білетаў падвышаць.

Бадай, найбольш канкрэтна на гэты конт выказаўся дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір Пракапцоў. Ён нагадаў, што кожны год у краіне адкрываюцца адзін — два новыя дзяржаўныя музеі рознай тэматыкі. З чаго можна зрабіць выснову: патрэба ва ўстановах культуры такога кштал-

Прамінула некалькі месяцаў пасля завяршэння V Рэспубліканскага фестывалю беларускай драматургіі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. Шмат думак, разваг і эмоцый з’явілася з гэтай нагоды. Але я вырашыла не пісаць адразу: пачакаць, каб прайшоў час для пэўнага аналізу. Час сапраўды прайшоў.

■■■■

Я ўважліва прачытала ўсё, што было напісана ў Інтэрнэце, мясцовых і рэспубліканскіх СМІ аб фестывалі, які, думаецца, павінен быць адным з самых галоўных і папулярных у Беларусі, бо датычыцца ён менавіта айчыннай драматургіі (пра гэта жахуць і пішуць усе). Але, на маю думку, практычна не адбылося сур’эзнага аналізу і размоў аб працы фестывалю, а значыць, аб стане беларускай драматургіі і яе месцы ў тэатральным жыцці краіны. Крытыкі, тэатразнаўцы, журналісты даволі пункцірна абрысавалі падзеі фестывалю, сцісла выказалі свае ўражанні. Але, як аказалася, амаль ні ў каго не з’явілася жадання грунтоўна ва ўсім

3 музейнага “круглага стала”

Каб аказацца рэнтабельным. І прывабным...

ту толькі ўзрастае. Дзяржава для музеяў — асноўны, а часцяком і адзіны спонсар: яна бярэ на сябе выдаткі па зарплате, камунальных паслугах, рамонце. Зразумела, што ад музеяў чакаюць пэўнай аддачы. Зрабіць наведванне бясплатным, як гэта практыкуецца ў некаторых скарбніцах свету, у Беларусі сёння не ўяляецца магчымым. Да таго ж спадар Уладзімір лічыць, што “халява” людзей разбэшчвае. Тое, што даецца дарам, не лічыцца вартым. У тых жа Злучаных Штатах, нагадаў ён, за наведванне музеяў не плацяць, але ў грамадстве шануецца дабрачыннасць і лічыцца натуральным унесці пэўную суму на музейную справу. Урэшце, у Нацыянальнага мастацкага ёсць пэўныя дні, калі з наведвальнікаў грошы не бяруць, але тычыцца тое выключна асноўнай экспазіцыі. На камерцыйныя выставы такая праява дабрачыннасці не распаўсюджваецца.

Многія выдаткі па музеях, як ужо адзначалася, бярэ на сябе дзяржава, а вось каб прывезці ў Беларусь прэстыжную выставу, патрэбны спонсарскія грошы. Найперш, каб аплаціць страхаванне экспанатаў. Уявіце, у якую суму абыйдзеца арганізацыя выставы, калі яна складаецца з экспанатаў, якія належаць васьмі музеям пяці краін! Так што для спецыялістаў пошук дабрадзеляў — перманентны стан. А да таго трэба яшчэ мець

гонар, трымаць свой высокі статус і не пускаць у музейныя залы агрэсіўную “папсу”. Бо атрыманне грошаў такім чынам моцна б’е па іміджы нацыянальнай скарбніцы. Ды і выхавальны эфект ад такіх выстаў, лічы, ніякі.

Намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Аляксандр Храмы падыліўся досведам супрацоўніцтва з калегамі з Польшчы і Літвы. Музеі трох краін ладзілі сумесную выставу, прысвечаную роду Радзівілаў. Не сакрэт, што ў Беларусі і названых дзяржаваў па-рознаму трактуецца гісторыка-культурная спадчына Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Але цывілізаваныя людзі заўжды здолеюць дамовіцца. Галоўнае, каб унікальныя экспанаты змаглі пабачыць людзі ў трох краінах, якія калісьці складалі адзіную культурную прастору.

Новыя задачы, што час ставіць перад музейнай супольнасцю, вымагаюць клопату пра выхаванне кадраў, якія гэтым задачам адпавядалі б. Мяркуюцца, што нават наглядчыкі ў музеях, чые функцыі звыкла абмяжоўваюцца назіраннем за парадкам у залах, павінны пры неабходнасці быць кансультантамі для гледачоў, не ахопленых экскурсійным абслугоўваннем. Сёння музеям патрэбныя, скажам, маркетологі. А паколькі ў сферы пашыраюцца міжнародныя кантакты, для музейшчыка

Меркаванне: запрашаем да дыскусіі

Ці быў “халодны

разабрацца. Канешне, прэстыжныя, высокабюджэтыя фэсты ў сталіцы альбо тыя, якія ўжо сталі папулярнымі, прыцягваюць больш увагі, працаваць на іх прэстыжна, камфортна, а тут — перыферыіны Бабруйск, пра які даўно ўжо склалася пэўнае меркаванне, змяняць якое ніхто чамусьці і не жадае. “Пасля мінскага “ТЭАRTy” фестываль у Бабруйску — усё адно як халодны душ” — так выказаў свае ўражанні Валянцін Пепяляеў. Але ж давайце хоць крыху паспрабуем разабрацца, што гэта за фестываль такі, каму ён патрэбны і адкуль узяўся “халодны душ”.

Пачнем з таго, што ўсе, хто пісалі, звярнулі ўвагу на “няўдалы” адбор спектакляў для ўдзелу ў фэсце. Чаму? Слабая адборачная камісія? Тэатры прапанавалі не лепшыя пастаноўкі? Але экспертная камісія складалася з людзей вядомых, аўтарытэтных (Аляксандр Гарцуеў, Андрэй Новікаў, Уладзімір Карачэўскі, Аляксандр Парфяновіч). Дык чаму ж тады на фестываль трапілі тыя, хто трапілі?

■■■■

Урэшце, мне падаецца, што Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі мог прапанаваць спектакль вышэйшага ўзроўню. Памятаю, што яны прывозілі на мінулыя фестывалі. Адна толькі “Апошняя пастараль” паводле Алеся Адамовіча ў пастаноўцы нядаўна пайшоўшага ад нас Мікалая Дзінава чаго вартая! І ў рэпертуары Тэатра-студыі кінаакцёра, напэўна, знойдзецца спектакль больш сучаснага гучання, чым прадстаўлены ў Бабруйску летась. Няўжо спектаклі ТЮГа не вартыя паказу? Як атрымалася, што сталічныя акадэмічныя тэатры не прымалі ўдзел у сёлетнім форумі? Валерыі Раеўскі некалі казаў, што на фестываль у Бабруйск праблематычна ездзіць, бо тэхнічныя магчымасці тэатра не адпавядаюць патрабаванням пастаноўкаў, і ён меў рацыю. Але ж галоўны беларускі тэатр удзе-

становіцца неабходным выданне, прынамсі, хаця б адной замежнай мовы. Англійскай, найперш.

Намеснік дырэктара па навуковай рабоце Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Ганна Галіцкая таксама закранула тэму выставачнай дзейнасці. Музеі, якія яна прадстаўляе, вельмі папулярныя ў мінчан і гасцей сталіцы. Наведвальнікаў цікавіць найперш асноўная экспазіцыя, але і зменныя выставы відавочна не лішнія. Пры гэтым супрацоўнікі музея імкнучца прымаць на сваіх экспазіцыйных пляцоўках толькі тую тэматыку, якая пасавала б музею паводле формы і зместу. Ці хаця б не стварала дысананс з асноўнай экспазіцыяй.

Звыклы клопат — папаўненне фондаў. Многія артэфакты часоў вайны ўстаноў

■ Дзяржава для музеяў — асноўны, а часцяком і адзіны спонсар: яна бярэ на сябе выдаткі па зарплате, камунальных паслугах, рамонце. Зразумела, што ад музеяў чакаюць пэўнай аддачы...

атрымлівае ад грамадзян, якія хацелі б, каб іх сямейная памяць стала чыннікам памяці нацыі. Але ўзоры ўзбраення альбо аўтамабілі ваеннага часу можна прыдбаць для экспазіцыі толькі з дапамогай дзяржавы.

Скончыць жа нататкі хацелася б развагамі Уладзіміра Пракапцова. Той працягваў словы Кіраўніка дзяржавы, што калі крзіс і ёсць, дык ён найперш у галавах. Невырашальных праблем няма, а музейная справа — гэта тая сфера, якой вельмі пасуе дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва. Зрэшты, адну справу робім...

К

льнічаў, нягледзячы на складанасці. А дэкарацыю той самай “Апошняй пастаралі” манціравалі і прыстасоўвалі да бабруйскай сцэны ці не ўсю ноч перад паказам! Заўсёды прымалі ўдзел Брэст, Гродна. Няўжо ў іх сучаснай афішы няма беларускай драматургіі? А адказы на такія пытанні патрэбныя, бо праз два гады ўжо і чарговы, шосты па ліку, фестываль Дуніна-Марцінкевіча. У тым запэўніў міністр культуры Барыс Святлоў. “Ці быць фестывалю? Безумоўна! І быць менавіта ў Бабруйску”.

Рыхтаваць форум трэба пачынаць ужо цяпер. Напэўна, трэба падтрымаць тэатр у Бабруйску ў тэхнічным кірунку, каб менавіта гэта не стала перашкодай для ўдзелу ў фэсце шэрагу тэатраў. Яшчэ хацелася б, каб мы ведалі пра дакладныя даты правядзення фэсту.

■■■■

Я разумею, што прачытаюць мой артыкул, а тым больш звернуць на яго ўвагу далёка не ўсе, але ўсё ж такі

Як узнікла ідэя пешага канцэртнага тура? Падчас паездкі ў Мазыр. Захацеў бліжэй пазнаёміцца з нашай краінай, паколькі недзе паўтара дзясятка гадоў працаваў у Еўропе. Я зразумеў, што Беларусь не настолькі добра ведаю, як заходнія краіны... Ды і шпацыраваць люблю!

Мой першы тур адбыўся мінулай восенню ў Салігорск. Ідэя была такая: падчас акцыі даваць канцэрты па Мінскай вобласці. Такім чынам, 7 дзён — 7 канцэртаў і 200 пройдзеных кіламетраў. Адвозілі мяне на машыне толькі пасля канцэрта ў гасцініцу. Ну а раничай зноў выбіраўся ў шлях дзесьці а 8-й — 9-й гадзіне...

Падчас тура, вядома, знаёміўся з людзьмі. Яны распавядалі гісторыі сваёй мясцовасці, дэманстравалі ўласную творчасць. Мяне сустрэлі ў вёсках, выходзілі дырэктары школ з вучнямі, запрашалі наведаць школьныя музеі, установы культуры... З яркавых уражанняў — Палац культу-

Я вырас у мінскім мікра-раёне Грушаўка. Таму той факт, што я працаваў над станцыяй метро з такой самай назвай, абсалютна арганічны для мяне.

Яшчэ падчас вучобы ў мастацкім вучылішчы давялося распрацоўваць тэму міфічнага дрэва шчасця ці дрэва дзяцінства, а для мяне паняцці шчасця і дзяцінства тоесныя. Бо дзяцінства — і ёсць Грушаўка. Я паспрабаваў зліцца са сваімі тагачаснымі перажываннямі праз нейкія творчыя навыкі, і атрымаўся вось такі мой шчыры твор, які інтэграваны ў інтэр'ер станцыі метро. Сёння апошнія — гэта свайго роду Тэйт Мадэрн галерэя ў Лондане, самыя наведвальныя месцы. Там бывае больш людзей, чым на футбольным матчы. Таму, на мой погляд, гэта ўдалая альтэрнатыва традыцыйным культурным інстытуцыям.

А вось каб зрабіць творы, якія інтэграваны ў інтэр'ер станцыі метро "Малінаўка", мне патрэбна была гісторыя. І я прыдумаў такую па чатырох станцыях: "Міхалова", "Пятроўшчына", "Малінаўка" і "Гру-

Ад пешага тура да апрацовак

меркаванне

Аляксандр СУХАРАЎ,
спявак, саліст Маладзёжнага
тэатра эстрады

■ Жыхароў Брэстчыны чакаюць і відэаканцэрты: з першага тура назапасілася вялікая колькасць выступленняў і кліпаў. Мяркую, людзям падасца цікавым тое, што адбываецца на Міншчыне.

ры ва Уздзе, які называюць паводле архітэктуры "малодшым братам" Нацыянальнай бібліятэкі. У Слуцку давалося пабываць у Музеі гісторыі сліцкіх паясоў, пабачыць станкі, на якіх іх ткалі. У Салігорску наведваў знакамітае прадпрыемства "Беларуськалій". Даведваўся і пра тое, што батанічны сад ёсць яшчэ і пад Мінскам.

Уражвалі і людзі. Пад Дзяржынскам, напрыклад, жыве мужчына, які вырабляе гадзіннікі з дрэва. Дык у ягоных рэчах нават механізмы драўляныя! Урэшце, літаральна ў кожным мястэчку мяне чакалі адкрыцці. Я пераканаўся, што ў нас вельмі багатая гісторыя, прычым звязаная яна і са шматлікімі іншаземнымі "ўкрапваннямі" ў айчынную культуру.

Канешне, я знаёміў людзей са сваёй творчасцю. Але перакананы, калі цябе аднойчы паказалі па тэлевізары, дык гэта яшчэ не значыць, што цябе павінны ведаць усе. Зараз мяне зноў запрашаюць у тые гарады, дзе я быў мінулым разам. Бачу: аддача ёсць. Гэта цікава і людзям, і мне. Дык чаму ж не працягнуць такую справу?

Чаму менавіта Брэст я выбраў у якасці кірунку свайго чарговага тура? Справа ў тым, што мая маці жыве ў гэтым горадзе, і я такім чынам вырашыў зрабіць ёй падарунак да 8 Сакавіка. За два тыдні адбудуцца сем канцэртаў у Дзяржынску, Стоўбцах, Баранавічах, Івацэвічах, Бярозе, Кобрыне і ў сталіцы вобласці. А па дарозе мяркую завітаць у вёскі і збіраць фальклор.

Жыхароў Брэстчыны чакаюць і відэаканцэрты: з першага пешага тура назапасілася вялікая колькасць выступленняў і кліпаў. Мяркую, людзям падасца цікавым тое, што адбываецца на Міншчыне. Зараз таксама тур планую здымаць. Можна атрымаецца па выніках нават не альбом, а відэаканцэрт ці музычны дакументальны фільм. І, канешне, стану запісваць песні, буду працягваць рабіць апрацоўкі фальклору. У тым салігорскім туры чатыры такія атрымалі новае жыццё.

Занатавала Вольга РОПАТ

Парафразы і баланс

меркаванне

Максім ПЯТРУХІН,
скульптар

шайка". Вёскі растварыліся ў горадзе, а памяць пра іх захоўваецца ў вобразах падземных "перонаў". Я задумаў зрабіць парафраз рэчамі, якія нагадвалі б пра ўласцівыя тым вёскама адметнасці. Выкарыстаў знакі візуальнай культуры і камунікацыі, даступныя любому савецкаму грамадзяніну, які перасяліўся з вёскі ў горад. Скажам, парафраз на шпалеры стварыў з дапамогай шаўкаграфіі, а тын — гэта плот, які прысутнічаў у тым ці іншым выглядзе ў сельскай мясцовасці. Гэты вобраз прысутнічае ў афармленні надпіса "Малінаўка". Урэшце, птушачкі дораць радасць людзям. Гэта цацкі і майго дзяцінства, якія заводзіліся ключом. Наўпростая асацыяцыя з самай папулярнай забаўкай савецкіх дзяцей.

■ Сёння станцыі метро — гэта свайго роду Тэйт Мадэрн галерэя ў Лондане, самыя наведвальныя месцы. Там бывае больш людзей, чым на футбольным матчы.

Ведаецца, матэрыял дыктуе тэму, і тэма, у сваю чаргу, дыктуе матэрыял. Я люблю кантраст апошніх, мне падабаецца выкарыстоўваць халоднае з чымсьці цёплым, гладкае — з друзлым. І ва ўсіх маіх творах гэты кантраст прысутнічае. Лічу, што гэта яркая тая самая амбівалентнасць, якая дае гарманічнасць пры дачыненні аднаго да іншага ў ліках шэрагу Фібаначы. Мая творчасць пабудаваная на гэтай дыхатоміі. Я лічу, што чалавечы розум

так упарадкаваны, што ўсё дзеліць на дзве часткі. І, падзеленае напалам, усё пры гэтым застаецца непадзельным. Але розум усё адно дзеліць і патрабуе гэтага дзялення. Як зліцца ў нешта цэлае? Пра гэта мая праца, якая называецца "Контрбаланс": я спрабую знайсці раўнавагу гэтых супярэчнасцяў унутры мастацтва і ўнутры самога жыцця. Гэтая скульптура знаходзіцца ў калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, як паркавая скульптура — у Кітаі, а трэці "Контрбаланс" я прадставіў на нядаўняй сваёй выставе "Untitled" у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі.

Дарэчы, пра назву. Я лічу, што ХХ стагоддзе — гэта гісторыя ў брэндах. Яны мелі і пакуль маюць вялікае значэнне. Але хутка, мяркую, мы выйдзем на новае разуменне свету, дзе брэнды будуць не патрэбныя. У новым часе назвы брэндаў стануць заклеіваць. Проста мастак заўсёды апыраджае час, таму што сутыкаецца з нейкай універсальнай энергіяй. Так што мы знаходзімся напярэдадні новага часу!

Занатавала Вольга ГОМАНОВА

душ"? А мо проста... рэальны фестываль

ў мяне прапанова: а мо Фестываль беларускай драматургіі стане своеасаблівым працоўным фестывалем, дзе кожны тэатр Беларусі абавязаны будзе паказаць свой спектакль — той, які палічыць вартым. Мо гэта і сапраўды дасць магчымасць скласці рэальную карціну таго, што адбываецца з беларускай драматургіяй?

Урэшце, і нядаўні пяты форум, таксама даволі рэальна засведчыў тое, што мы маем. П'есы маладых драматургаў амаль не ставяцца, і ў першую чаргу з прастай прычыны: каб знайсці глядачоў на такія спектаклі, трэба мяняць звыклы стиль работы з глядачамі, змяніць стаўленне да выканання планаў, якія, часам і неабгрунтавана, даводзяцца рэгіянальным тэатрам (пра сталічныя казаць не стану: не валодаю інфармацыяй). І як у такім выпадку быць, напрыклад, Бабруйску, калі вялізная частка нашых патэнцыйных глядачоў вучыцца ў сталіцы альбо Мадзілёве ці Гомелі?

Усе крытыкі з запалам пісалі пра чыткі п'ес маладых сучасных драматургаў, падрыхтаваныя Цэнтрам беларускай драматургіі і Цэнтрам эксперыментальнай рэжысуры. Сапраўды, гэта было цікава, нашы артысты ўдзельнічалі ў праекце з задавальненнем, нягледзячы на рознае стаўленне да п'ес. Выдатна, што гэта адбылося: хоць крышачку рэальна наблізілася да тэатра дзейнасць Цэнтра беларускай драматургіі. Пасля фестывалю ў 2011 годзе нашым тэатрам былі выданы зборнік п'ес Дзіяны Балыка, Андрэя Курэйчыка, Дзмітрыя Багаслаўскага і Юліі Чарняўскай. Мо і гэта сталася цаглінкай у справу прасоўвання новых беларускіх драматургаў? Тут, даруйце, але ізноў у мяне прапанова. Я пісала пра яе ў артыкуле "Пацягнем ідылію, а Вінцэнт Іванавіч будзе радавацца?" ("К" № 39 за 2014 год): зрабіць Цэнтр беларускай драматургіі адным

з арганізатараў фестывалю Дуніна-Марцінкевіча. Гэта дасць магчымасць наблізіць яго дзейнасць да рэальна тэатральнага жыцця найперш па-за Мінскам.

У працы мінулых фестывалю прымалі ўдзел драматургі: гэта Аляксей Дудароў, Сяргей Кавалёў, Анатоль Дзялендзік, Алена Папова, Андрэй Курэйчык, Дзіяна Балыка і іншыя. Вяліся размовы менавіта пра аўтараў, і было цікава. Гэтага не хопала на пятым фэсце: на ім прысутнічалі толькі маладыя драматургі "новай хвалі". Здавалася, нібыта існуе толькі класіка і моладзь. Гэты нюанс таксама патрабуе абдумвання.

Ізноў перачытваю ўсё напісанае аб фестывалі, і час ад часу задумваюся пра нейкую прадуманасць аўтараў, ці што? Напрыклад, гаворка аб спектаклі Гомельскага абласнога драматычнага тэатра "Ён. Яна. Вайна": "... паспешлівае, вісклівае існаванне маладых выканаўцаў на сцэне абсалютна не краіна. Не было і следу быкаўскай паэтыкі..." Але тое, што мы бачылі тым вечарам, не суданосіцца з такім выказаннем: было паступовае

развіццё адносінаў мужчыны і жанчыны ў страшных умовах, якое чапляла эмацыянальна. І віску там не было. Ён быў, на маю думку, у спектаклі "Дзед" РТБД, але пра гэта амаль усе прамаўчалі. Ну а што тычыцца нашага тэатра... "...Неапраўданая эклектыка гэтай "Камедыі" і пераканаўчая ігра акцёраў пакінула больш пытанняў, чым адказаў" — напісана Валянцінам Пепяляевым. Сярод "непераканаўчых" — заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, некалькі майстроў сцэны, малады таленавіты Яўген Ракіцкі і іншыя, якія добра разумелі, што выконваюць гісторыю чалавека, што загубіў сваё жыццё праз п'янства, што д'ябал прыходзіць у розных абліччах, што нельга здрадзіць толькі самому сабе, не зачэпіўшы блізкіх, нарэшце, што іграюць спектакль з розных прычын апошні раз... І нікога гэта не зачэпіла, ніхто нічога не ўбачыў апроч "антытэатра" і таго, што рэжысёр не з'яўляўся на абмеркаванні? Можна, не зачэпіў убачыць? Не згодныя з рэжысёрскай трактоўкай? Дык гэта ўжо іншая справа, іншая размова, а тое, што было задумана, здаецца, ажыццявілася напоўніцу.

Канешне, гэтыя пытанні застаюцца рытарычнымі, але ёсць у стаўленні да бабруйскага тэатра нейкая стэрэатыпнасць, якой не хочучь пазбавіцца эксперты (напрыклад, творчасць Віталія Баркоўскага заўсёды была цікавай усім, але як толькі сутыкнуліся з яго спектаклем пра апошнія дні жыцця Максіма Багдановіча "Страцім-Лебедзь", пастаўленым у нас, крытыка нейка сціпла прамаўчала). Але каб не быць абвінавачанай у "асаблівай правінцыйнай ганарлівасці", напрыканцы прыгадаю, што пісала Крысціна Смольская пасля фестывалю ў 2008 годзе: "... Тэатральныя сустрэчы ў Бабруйску знаходзяцца пакуль у стадыі пошукаў сваёй канцэптальнай адметнасці..." Мо прыспеў ужо час агульнымі намаганнямі адшукаць гэту адметнасць і зрабіць фестываль патрэбным і жаданым?

Ала ГРАХАВА,
артыстка,
кіраўнік літаратурна-драматургічнай часткі
Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча
Бабруйск

І не толькі таму, што пачынаў ён літаратурны шлях як паэт. Унікальнасць Мележа ў тым, што стаў ён сапраўдным паэтам, калі кінучу пісаць у рыфму.

Т Э К С Т

Васіль Дз Эм,
драматург,
дзіцячы педагог,
мастак

Мележ — паэт

Яго "Людзі на балоце" ўспрымаюцца не як праява існасна-рэалістычнага твору, а як гнуткая, няспешна-плаўная паэма. Голгаль называе свае "Мёртвыя душы" пазмай. І тут можа ўзнікнуць пытанне, чаму так? Але калі чытаеш "Людзей на балоце", такога пытання не ўзнікае. Тут усё пабудавана на нюансах, гуках, шумах, пластычных сцэнах. Мова герояў паэтычная. Таму, безумоўна, — гэта паэма, поўная харэаграфіі і музыкі (ужо нават самі дыялогі герояў — даволі музычныя).

"Людзі на балоце" — твор і эстэцікі. Ім захапляліся Янка Брыль і Міхась Стральцоў. Музычнасць палягае і ў тым, што на яго аснове з аднолькавай пераканаўчасцю можна стварыць балет ды оперу, псіхалагічныя спектаклі ды фантазіяна-пластычнае дзейства.

Сучаснікі Мележа адзначалі, што ён цаніў сябе як пісьменніка. Гэтая асаблівасць — любіць сябе і гаварыць пра свае творы — уласцівае ці не ўсіх нашых літаратараў. І толькі нямногія маюць права на тое. З такім шэдэўрам, як "Людзі на балоце", Мележ меў на гэта права. Яго выдатная проза натхняе, здымае стому, агрэсію і стварае паэтычны настрой. А з усяго гэтага і вынікае, што Мележ — хто? Так! Сапраўдны паэт, роўны Коласу і Чорнаму.

Рэпліка пра...

Хачу звярнуць увагу вось на які момант: старэйшае пакаленне мінчан добра ведае дом № 36 на рагу вуліц Карла Маркса і Фрыдрыхы Ангельса як дом пісьменніка. У розныя гады з пачатку 1950-х у ім жылі і працавалі Глебкі і Брыль, Скрыган ды Шамякін, Мележ і Вітка, Маур і Клімковіч, Лужанін і Пятрач, потым — Караткевіч...

Я вучыўся ў школе № 2, што размяшчалася на вуліцы Ангельса. Маімі аднакласнікамі былі дзеці Янкі Брыля і Янкі Скрыгана. Вучыўся там і Аляксандр Шамякін, сын пісьменніка, з якім я і мой брат сябравалі, бывалі ў яго на кватэры, ганялі галубоў на даху дома № 36. Даводзілася бываць у кватэрах іншых мастакоў слова.

Згаданыя і іншыя аўтары зрабілі значны ўнёсак у развіццё беларускай культуры і літаратуры. Таму я прапаную зрабіць адзіную мемарыяльную шыльду на гэтым доме з пералікам імянаў усіх яго знакамітых жыхароў у дадатак да некалькіх персанальных мемарыяльных дошак.

Уладзімір ГОЛУБЕЎ,
пенсіянер

Тактыка культурнага развіцця

Не раз быў сведкам прыезду аўтабібліятэк у маланаселеныя і аддаленыя паселішчы. Для такіх вёсак падзея, калі па адзінай вуліцы за дзень увогуле хто праедзе. А тут мабільная бібліятэка з райцэнтра!.. Як і вакол аўтакрамы, вакол "біблібусіка" заўжды збіраецца купка вясцоўцаў.

Яўген РАГІН

"Газелі" састарэлі, скрынкі засталіся...

Кніжкі, як правіла, шчыльна змешчаны ў імправізаваных скрынках (у такіх расаду звычайна вырошчваюць) карэнчыкамі наверх, вокладак не бачна, адшукваць патрэбнае дамагаюць парадкі бібліятэкара ці наклееныя на скрынку пстрычкі з пазнакай літаратурных жанраў: "ваенны раман", "пра каханне", "фантастыка"... Скрынкі стаяць, як правіла, на падлозе "Газелі" пры адчыненых бакавых ці задніх дзвярах. Так што выбіраць кнігі могуць ад сілы два чалавекі. Што і казаць — нязручна...

"К" яшчэ ў 2009 годзе гэтую праблему ўздымала (№ 15 ад 11 — 17 красавіка). Калі і рабіць бібліобус, дык рабіць яго максімальна прыстасаваным ды зручным. І тагачасны генеральны дырэктар Аб'яднанага інстытута машынабудавання Нацыянальнай акадэміі навук, генеральны канструктар аўтамабільнай тэхнікі, Герой Беларусі Міхаіл Высоцкі нашу ідэю тады падтрымліваў. Казаў, што з гэтай мэтай можна выкарыстоўваць МАЭ-256. Актуальнасць праблемы з таго часу павялічылася ў разы, бо ў разы павялічылася колькасць вёсак, дзе заптымізаваны стацыянарныя ўстановы культуры.

Падчас пасяджэння выніковай калегіі Міністэрства культуры на секцыі "Дзейнасць бібліятэк, музеяў і клубаў" пра гэтую праблему згадала Тамара Данілюк, дырэктар Брэсцкай абласной бібліятэкі імя Максіма Горкага. Маўляў, сённяшнія бібліобусы крытыкі не вытрымліваюць. Салоны "Газеляў" маленькія, вертыкальныя кніжныя стэлажы тут не размесціш. А хацелася б, каб аўтабібліятэка, апрача зручных паліц, мела месца і для лічбавых выданняў, для камп'ютара і прынтара. Тады вясковы чытач адчуе павагу да сябе, зразумее, што пра яго клапацяцца не на словах, а на справе. Вось толькі, кажа Тамара Данілюк, варта пралічыць эканамічна, ці будзе гэта выгадна...

Я са свайго боку не магу не зазначыць вось што. Калі культура стане апераваць адно толькі катэгорыяй эканамічнай, а не духоўнай мэтазгоднасці, яна вельмі хутка гэтай духоўнасці пазбавіцца. Чым больш камерцый, тым менш культуры. Але з 2009 года нічога не змянілася. "Газелі" састарэлі, кніжныя скрынкі засталіся. І я разумею, чаму. Гэта выгадна. Пры цяперашняй ненадзейнасці аддзелаў аўтапаркаў "бусік" сёння можна выкарыстаць пад аўтабібліятэку, а заўтра (выставіць кніжныя скрынкі ды пасадзіць на іх месцы баяніста з фальклорным гуртом) адправіць па сельскім маршруце як аўтаклуб. І гэта не віна наша, а бяда.

А як за мяжой? Па першым запыце Інтэрнэт выдае: у Таймазінскім раёне (Башкартастан) пачаў дзейнічаць праект "Бібліобус", ініцыяваны тэмтайшым рэгіянальным Міністэрствам культуры. Салон аўтамабіля (крыху большага за "Газель" і з мінімумам вокнаў у "бібліятэчным памяшканні") вялікі, ёсць вертыкальныя кніжныя стэлажы, чытачу пры выбары выданняў камфортна. Фонд мабільнай установы — дзве тысячы выданняў. Ёсць часопісы са шрыфтам Брайлля і апаратура для ўзнаўлення "гаваркіх" лічбавых кніг. Апрача выхаду ў Інтэрнэт прысутнічае і доступ да інфармацыйна-прававой базы.

А мы што, не можам?

K

Лютаўскімі днямі ў Гродзенскім дзяржаўным каледжы мастацтваў адбылося пасяджэнне калегіі галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама. Аналізаваліся вынікі леташняй працы, абмяркоўваліся перспектывы. У рабоце абласной калегіі браў удзел міністр культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў. Мы пацікавіліся ў першага намесніка начальніка галоўнага ўпраўлення Аляксандра Вярсоцкага пра стан спраў у сферы абласной культуры, пра тое, чым і як яна будзе жыць заўтра.

Яўген РАГІН

Аляксандр Вярсоцкі, зазначым, — даўні і добры знаёмы "К", адзін з вядучых экспертаў у справе аналізу развіцця рэгіянальнай культуры. Таму ягоная ацэнка сітуацыі для нас — заўжды ёмістая, цікавая, карысная. І невыпадкова, што гутарку пра пасяджэнне абласной калегіі першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення распачаў не з дыфірамабаў, а з праблем.

Хібы

Вобласць у цэлым выканала Дзяржпраграму "Культура Беларусі" (не дацягнула хіба што адзін паказчык: наведвальнасць кінатэатраў). І ёсць на тое аб'ектыўныя прычыны: дзевяць кінатэатраў на час дзеяння праграмы былі зачынены. Але асобныя раёны не даведзены паказчыкі выйсці на здолелі, — зазначыў Вярсоцкі. — Вось гэтыя пытанні мы і абмяркоўвалі. Калі да канкрэтыкі пераходзіць, дык Гродзенскі, Навагрудскі, Смалонскі, Іўеўскі, Ваўкавыскі раёны і Гродна не справіліся з папаўненнем бібліятэчных фондаў за кошт 15 % ад сродкаў, выдаткаваных на развіццё ўстаноў. У рашэнні так і запісана: вінаватая ў гэтым асобы павінны панесці спаганне на ўзроўні мясцовых уладаў.

Ці возьмем пытанне са ступендыятамі Прэзідэнцкай рэ-

Калі тэатр пачынаецца з вешалкі, то бібліятэка, вядома, з кніжнай выставы, якая не толькі ўпрыгожвае яе, але і, перш за ўсё, цікавіць і радуе чытачоў. Год культуры ў Светлагорскім раёне пачаўся з падвядзення вынікаў раённага конкурсу прафесійнага майстэрства "Аўтарская выстава" сярод гарадскіх і сельскіх бібліятэк на лепшую кніжную экспазіцыю для моладзі.

Творчыя работы бібліятэкараў у чарговы раз пацвердзілі магчымасці інавацый у традыцыйнай, падавалася б, працы. На конкурс былі прадстаўлены 24 выставы рознай тэматыкі.

Бібліятэкары дзіцячай бібліятэкі Маладзёжнага мікрараёна, Казлоўскай і Дуброўскай сельскіх бібліятэк, якія прысвяцілі выставы ваеннай тэматыцы, імкнуліся прывабіць маладых карыстальнікаў не толькі лепшымі ўзорамі беларускай і рускай мастацкай і дакументальнай прозы, але і артэфектамі нахшталь баявых узнагарод, франтавых пісьмаў землякоў, планшэта афіцэра Чырвонай арміі...

План без пераздач

Аляксандр Вярсоцкі. / Фота з сайта grodnovnews.by

Не абышлося без аналізу пазабюджэтай дзейнасці. Адпаведны план па Гродзеншчыне выкананы: і ў разліку на аднаго жыхара, і ў абсалютных велічынях. Але ў асобных раёнах з важным заданнем справіцца не здолелі. Да прыкладу, у Лідскім, Шчучынскім, Дзятлаўскім...

Здабыткі

Пагадзіцеся: шчыра, дакладна, зразумела. Для таго, каб скарылася будучыня, трэба зразумець мінуўшчыну. І яшчэ адзін красамойны нюанс. Летась менавіта Аляксандр Вярсоцкі загадаў работнікам культуры раённых аддзелаў сістэмна друкавацца на старонках "К". Ліставанне, цікавае ды слухнае, не спыняецца і па сёння. З інфармацыйнымі матэрыяламі выступаюць бібліятэкары, клубныя работнікі, музейшчыкі, нават начальнікі аддзелаў ІРКСМ. І гэта пры тым, што ў пэўных раёнах іншых абласцей на нашы тэлефанаванні з пытаннем "Чаму не пішыце і здабыткамі не дзеліцеся?" нам звычайна адказваюць: "А мы хваліцца не любім і не дзеля справаздач працуем!" Тэма, пагадзіцеся, важная і патрабуе сур'ёзнага разгляду. А ў Аляксандра Вярсоцкага на гэты конт свая трывалая пазіцыя. "Мы і праблемы не прыхоўваем, — кажа ён, — і здабыткаў не саромеемся, бо кожная дадатная публікацыя — гэта станоўчая ацэнка працы нашых спецыялістаў. І не забывайцеся на тое, што перад тым, як пахваліцца, трэба так папрацаваць, каб сем патоў сьшло". Таксама слушна.

Для мяне, напрыклад, таксама неаспрэчна, што досвед — дасягненне, якім грэх не дзяліцца пры ўмове, што ўсе мы — аднадумцы. І увогуле, гэта ў беларускім характары: калі ёсць чым дзяліцца — дзелімся, калі няма чым — шукаем прычыны ўласнай "скапанасці"...

Але вернемся да пасяджэння калегіі. Якім быў яе агульны настрой? З аповеду першага намесніка начальніка галоўнага

ўпраўлення вынікае, што самы пазітыўны ды канструктыўны. Пра тое ж у сваёй прамове казаў і міністр культуры Барыс Святлоў. Не забывайцеся, урэшце, на тое, што Дзяржпраграму "Культура Беларусі" цягам мінулай пяцігодкі культура Гродзеншчыны ў цэлым выканала.

Ідэі

За што перш-наперш возьмуцца на Гродзеншчыне заўтра? Аляксандр Вярсоцкі кажа, што ў вобласці пачынаецца абарона раённых рабочых (творчых) планаў. Такая практыка ўведзена тут чатыры гады таму. Сам не раз пераконваўся, што ў раёнах да такога іспыту ставяцца з належнай пільгатай і рыхтуюцца скрупулёзна. У "пераздачкі" трапіць сорамна.

Што павінна быць у такім плане? Найперш трэба распісаць кадравыя пытанне. З яго абарона плана і пачынаецца. Да прыкладу, разглядаецца кадравы рэзерв. Іншым разам, кажа Аляксандр Людвігавіч, размаўляеш з рэзервістам, а ён гаворыць: "Ды не прэтэндую я на пасады! Мяне сюды для галачкі прывезлі!" Такі план гарантывана даведзена пераздаваць. Кадравыя службы раёнаў пра гэта цудоўна ведаюць.

Другі момант планавання звязаны з фінансамі. Аналізуецца гаспадарчасць, ашчаднасць, мэтазгоднасць затрат цягам апошніх гадоў. Вітаецца ўпэўнены рух наперад.

Наступны складнік — творчы: ідэі, ініцыятывы, крэатыў. "Мы такую задачу паставілі, — кажа Аляксандр Вярсоцкі. — Літаральна кожны раён павінен падрыхтаваць па адным трансгранічным праекце з дзвюх праграм, што пачынаюць дзейнічаць у вобласці з верасня: "Латвія — Літва — Беларусь" і "Польшча — Украіна — Беларусь". Па атрыманні трансгранічных грантаў мы таксама ў краіне лідзіруем. Інакш — сорамна, бо мяжа ў нас — пад бокам".

K

Аўтарская выстава

Выстава бібліятэкара Таццяны Кавальковай.

А вось бібліятэкар Краснаўскай сельскай бібліятэкі Таццяна Канавалава нагадала маладым вясцоўцам пра адзін з традыцыйных мясцовых абрадаў, якому звыш за 100 гадоў. На выставе "Абрады і святы беларусаў" бібліятэкар размясціла інфармацыю па гісторыі абрада, фотаздымкі і кнігі па традыцыйнай культуры. Арыгінальнай ідэяй вызначалася выстава "Бібліябар "Карысная звычайка" супрацоў-

ніцы бібліятэкі Кастрычніцкага мікрараёна Юліі Нечыпарэнкі, якая прапанавала ў якасці фрэш-сокаў, фітаморсаў, кіслародных кактэйляў, кактэйляў-ф'южн цікавыя творы вядомых айчынных і замежных аўтараў.

Чытачоў рознага веку зацікавіла экспазіцыя "І прыйшло натхненне з кадра..." бібліятэкара дзіцячай бібліятэкі Маладзёжнага мікрараёна Ірыны Яўланавай. Здымкі маладога светлагорскага

майстра аздабляліся надзвычай цікавай калекцыяй фотаапаратаў розных часоў. Турыстычным цікавосткам краіны і Светлагоршчыны была прысвечана выстава "Беларусь. Перліна ў цэнтры Еўропы" бібліятэкара Надзеі Асадчай.

Бібліятэкар аграгарадка "Печышчы" Таццяна Лёганька — пераможца конкурсу сярод сельскіх бібліятэкараў — прадавала даволі вялікай экспазіцыяй "Захвалены моладзі: будзь у трэндзе!", дзе былі прадстаўлены амаль 100 рукачынных шэдэўраў маладых аграгарадкоўцаў у разнастайных тэхніках: дэкупаж, квілінг, насыпанне, канзашы, модульнае арыгамі, вышыўка стужкамі і іншае. Першае месца сярод аўтарскіх выстаў гарадскіх бібліятэкараў журы аддала выставе "Кніга + фільм = Каханне" бібліятэкара бібліятэкі сямейнага чытання Таццяны Кавальковай. У яе рамках тэма каханна была раскрыта праз кінафільмы, у падмурак якіх пакладзены кнігі.

Валянціна РАСОШАНКА, бібліятэкар раённай дзіцячай бібліятэкі

Сёння для таго, каб зняць свой буктэрэйлер, дастаткова прачытаць літаратурны (і не толькі) твор і скарыстацца відэакамерай, якая маецца ці не ў кожным мабільным тэлефоне.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Таму ў многіх краінах штогод праходзяць тэматычныя фестывалі. Укладанні ў такі від кінамастацтва — мінімальныя, а вось эфект бывае сапраўды ўражальным. У гэтым давялося пераканацца падчас беларускага фестывалю мабільнага кіно "SmartFilm", што ўжо пяты год ладзіцца пры падтрымцы Міністэрства культуры кампаніяй "Velcom". Менавіта буктэрэйлерам у Год культуры быў прысвечаны гэты кінафорум.

Для пачатку некалькі фактаў. Самымі малодшымі ўдзельнікамі фестывалю сталі вучні 10 класа адной з мінскіх гімназій, якія знялі буктэрэйлер да трылогіі Рэйчэл Уорд "Лічбы". А найстарэйшы канкурсант — дзед Фёдар: 80-гадовы аўтар і выканаўца ролі дзеда Талаша ў буктэрэйлеры да твора Якуба Коласа "Дрыгва". Некаторыя відэа прапаноўваліся аўтарамі твораў або пры іх непасрэдным удзеле. Вядома, размова ў гэтым выпадку ідзе пра маладых айчынных пісьменнікаў. Усяго ж на сёлетні конкурс было пададзена 94 ролікі, траціна якіх прысвечалася айчынным творам. Большасць буктэрэйлераў агучылі па-беларуску. Урэшце, для работ на роднай мове была створана і асобная намінацыя. Адпаведна, шанц на ўзнагароду ў такой стужкі значна павялічваўся.

Самым папулярным беларускім пісьменнікам, па чыёй творчасці прапаноўвалі буктэрэйлеры, стаў Уладзімір Караткевіч. Ды і ў агульным спісе яго абышлі толькі Рэй Брэдберы і Джордж Оруэл. Вось толькі відэарэклама твораў Караткевіча не надта ўразіла журы. Лепшы буктэрэйлер паводле твора беларускай літаратуры — стужка Дзяніса Кудраўцава "Сіні карабель у блакітным моры плыве"; пераможца ў намінацыі "Лепшы буктэрэйлер на беларускай мове" — Андрэй Куцко з ро-

Буктэрэйлеры да твораў: "Заклятыя скарыбы".

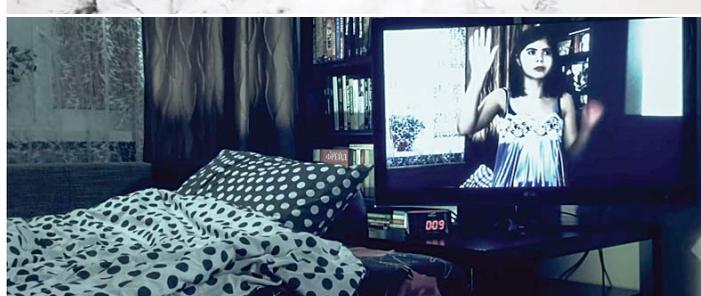

"Ён прыйдзе апоўначы".

Трылер з буктэрэйлера

"Сіні карабель у блакітным моры плыве".

"Пасляпрак".

"Сем камяняў".

Прафесіяналы ў сферы кіно, літаратуры і музыкі сабраліся для стварэння новага праекта: поўнаметражнага фэнтэзі на аснове беларускай міфалогіі і легендаў. Фільм, над стварэннем якога яны працуюць, будзе называцца "Неруш". Адпаведна, стужка — пра некранутае, дзікае месца. Ідэя фільма — спазнанне жыцця праз нязведанае і страшнае.

Дарэчы, у айчынным кіно пад фэнтэзііную тэму можна падвесці "Масакру" Андрэя Кудзіненкі. Урэшце, гэта хутчэй містычны трылер. А яшчэ — "Рыжык у Залюстэрэчы" і "Кіндэр-Вілейскі прывід" рэжысёра Алены Туравай. Гэта ўжо фэнтэзі, але казачнае, дзіцячае. А вось грунтоўнага, класічнага, з міфалагічным нацыянальным каларытам экраннага ўвасаблення тэмы не ставала...

Рэжысёрам новага фільма выступае Дзяніс Жыгуноў, за напісанне сцэнарыя ўзялася літаратарка і перакладчыца Юлія Шадзько. Прадзюсар і кампазітар Павел Герасімовіч выконвае функцыі кіраўніка, а таксама гукарэжысёра і аўтара саўндтрэка. Сцэнарыі пісаўся на працягу

Фэнтэзі паводле балады

Кадр са стужкі "Неруш".

2015 года, а гэтаму папярэднічала праца з першакрыніцамі. Напачатку была задума экранізаваць Уладзіміра Караткевіча, але было вырашана напісаць уласны сцэнарыі, а за аснову ўзяць беларускія паданні. Неяк Юлія перакладала для хору "Салютарыс", у якім яна спявае, скандынаўскую баладу "Herr Mannelig", пашыраную ў Сярэднявеччы ў Еўропе (па-беларуску версію выконваў і гурт "Litvintroll"), а Дзяніс Жыгуноў здымаў кліп на тую песню. Працаваўшы разам, яны паразважалі над тым, што магло б быць далей. Але са скандынаўскай балады яны вырашылі ўзяць толькі правобразы і развіваць іх паводле беларускіх паданняў.

Паводле сюжэту балады, рыцар сутыкаецца з чароўнай істо-

тай, зданню, якая закахалася ў яго. Рыцар і здань ствараюць саюз, як і патрабуюць казачныя каноны, але ці шчаслівы? І наколькі ён будзе доўгі? Пра гэта ўжо апавядаецца вуснамі трэцяга героя, які трапляе ў чароўны лес Неруш і пачынае разбірацца ў яго забытых таямніцах. Ён нават уявіць не можа, з чым і з кім тут сутыкнецца... Балазе вакол гэтага Неруша множацца паданні, а сам ён ахутаны таямніцай незразумелага і страшнага. Падзеі адбываюцца ў нашым свеце, але ў такой асаблівай прасторы, якая пераіначае людзей, паказвае іх з іншага боку. Сама прастора чароўная, у ёй звычайныя падзеі становяцца незвычайнымі, існуе сваё насельніцтва і свае істоты.

Стваральнікі стужкі акцэнтуюць увагу на тым, што сюжэт фільма будзе цалкам арыгінальны, а з беларускіх паданняў спісаных толькі пэўныя вобразы. У стужцы будзе свой аналаг знакамітага нявіжскага прывіду — Чорнай Панны, глядач убачыць папараць-кветку, сустрэнецца з балотнікамі і русалкамі. Ну і безумоўна ж — рыцары! Надаць адпаведны настрой стужцы дапаможа выкарыстанне натуральных умоў — руіны замкаў і сядзібаў, закінутыя тэрыторыі, лясы з адпаведнай змрочнай атмасферай.

Да папярэдніх здымак каманда прыступіла яшчэ ў чэрвені 2015 года. Ужо скончаны і прадстаўлены публіцы трылер, кадры для якога здымалі ў Друі, а таксама паблізу Ратамкі. Лакацыі для фільма — раён Узды, раён Блакітных азёраў і іншыя прыгожыя мясціны. У кадры не плануецца з'яўлення прафесійных актэраў, бо праект некамерцыйны. Пры добрым раскладзе праца над фільмам, па меркаваннях стваральнікаў карціны, можа быць завершана на пачатку лета 2017 года.

Алег ГРУШЭЦКІ

Тактыка культурнага развіцця

Гомельская абласная ўніверсальная бібліятэка імя Уладзіміра Лёніна гатовая да супрацоўніцтва з кожным, хто звяртаецца са слушнаю ідэяй. Бібліятэка стала сапраўды сучасным інфармацыйным цэнтрам, пляцоўкай для правядзення крэатыўных акцый і праектаў. Урэшце, кніжніца — гэта не толькі новыя тэхналогіі, але і мноства таленавітых людзей, гатовых да навацый.

"Пакаленне...": працяг будзе

Мы пісалі ўжо на старонках "К", што ў 2015 годзе бібліятэка распачала маладзёжны бібліятэчны праект "Пакаленне Мы". Падводзячы вынікі года, падлічылі, што ў нашы акцыі былі ўцягнуты больш за тры з паловай тысячы маладых людзей. Найбольш значным аказалася тое, што бібліятэка можа здзяйсняць шмат добрых спраў. Прычым валанцёрская дзейнасць заняла ў праекце значнае месца. У рамках аднаго з блокаў — "Час дзейнічаць!" — адбыліся цікавыя акцыі.

Удзельнікі адной з іх, "Для нас усе свае", арганізавалі супрацоўніцтва з Абласной дзіцячай клінічнай бальніцай ды Абласным цэнтрам карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі. Маладыя людзі прыходзяць да дзяцей-інвалідаў, сірот, каб разам пагуляць, пачытаць кнігу, стварыць нешта ўласнымі рукамі. Перыядычнасць наведванняў — 2 разы на месяц.

Напярэдадні Вялікадня ў фае абласной бібліятэкі праходзіў збор велікодных шакаладных яек для дзяцей, пазбаўленых бацькоўскага цяпла. У ходзе акцыі "Падары радасць дзіцяці" студэнты сабралі 175 шакаладных сюрпрызаў. Акцёры створаў пры бібліятэцы народнага тэатра "Гракі" падрыхтавалі велікодную п'есу, вырабілі дэкарацыі і касцюмы. Адбыліся выезды ва Улукаўскую дапаможную школу-інтэрнат і Гомельскі дзіцячы дом.

"Трэці ўзрост" — камп'ютарныя курсы для пажылых людзей. Моладзь, валанцёры праекта, сярод якіх ёсць супрацоўнікі бібліятэкі, арганізавалі і правялі на базе інтэрнэт-цэнтра бібліятэкі камп'ютарныя курсы для людзей сталага ўзросту.

З улікам усё большай патрэбы працы з маладой катэгорыяй чытачоў было вырашана працягнуць рэалізацыю праекта "Пакаленне Мы" ў 2016 годзе. Што чакае нашых наведвальнікаў? "Ад Дня дабра да Дня шчасця" — гэта назва форуму валанцёраў, які адбыўся

Падчас форуму валанцёраў.

17 лютага ў адзеле перыядычных выданняў бібліятэкі. Мы казалі пра тое, што для нас саміх стала новым, цікавым. Тое, што закрунула нас і як прафесіяналаў, і як неабякавых людзей. Падзея сабрала 14 прадстаўнікоў дабрачынных арганізацый, валанцёрскіх атрадаў. У нас у гасцях былі прадстаўнікі Чырвонага крыжа, БРСМ, Гомельскай епархіі, ВУ абласнога цэнтра. Сярод нашых сяброў — супрацоўнікі тэлебачання і мясцовага друку.

Мы падзяліліся вопытам, распавялі пра свае поспехі і праблемы. Назва форуму выбрана невыпадкова. Правялі яго ў Сусветны дзень дабра. Менавіта ў гэты дзень далі старт дабрачыннай акцыі па зборы канцылярскіх тавараў, цацак для выхаванцаў Гомельскага гарадскога цэнтра карэкцыйна-развіваючага навучання і рэабілітацыі. Наша акцыя будзе доўжыцца да 20 сакавіка, калі адзначаецца Сусветны дзень шчасця.

Настасся КАРАТКЕВІЧ,
загадчык аддзела перыядычных выданняў
Гомельскай абласной ўніверсальнай
бібліятэкі імя Уладзіміра Лёніна

Экспрэс-тур з V.I.P.-земляком

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонцы 1.)

— Шагэн гучаў вакол мяне з маленства (падазраю, што нават ва ўлонні маці яго “слухаў”), і мне самому хацелася граць! — працягвае Аляксандр. — Мама часта брала мяне з сабой на канцэрты, гастролі, там я атрымліваў дадатковую “дозу”. І ў музычную школу на клас фартэпіяна мяне не пагналі, а пайшоў я туды ўжо свядома і з вялікім задавальненнем. Часам надакучвала і музыка, хацелася пайсці ў футбол паганяць ці шахматамі заняцца, але ўсё адно я з задавальненнем вяртаўся назад. Упершыню перад публікай выступіў гадоў у дзевяць, і адразу адчуў сябе артыстам. А рок-музыка, поп-музыка... Брат мой крыху граў у бэндзе, і каб не ломка голасу (а спяваў я няблага), мо і паспрабаваў бы такі шлях...

Вываваны гаджэтамі?

Звонку Гарадскі палац культуры “Орша” выглядае цалкам прэзентабельна. І кірмашоў тут няма, што асабіста ў мяне заўжды выклікае аптымізм. Сустракае нас з Аляксандрам дырэктар установы Алена Дземух. У палацы Палаякоў ні разу не выступаў, а бываў тут толькі як глядач, наведваючы навагоднія паказы, канцэрты народнага аркестра, у якім грала яго мама.

Мой спадарожнік заўважае, што, па яго назіраннях, творчых калектываў пры ўстановах культуры стала менш. І справа не толькі ў аптымізацыі. У “народнікі”, напрыклад, дзеці цяпер ідуць без асаблівага энтузіязму. “Мо для таго, каб у іх запаліўся “агеньчык”, неабходна больш агрэсіўная папулярызация адпаведных мастацтваў, у тым ліку праз фестывалі і конкурсы?” — задаецца ўголас пытаннем Аляксандр

Палаякоў. Алена Валер’еўна ў цэлым падтрымлівае такі пункт гледжання і дзеліцца сваім меркаваннем:

— Я вяду студию эстраднага вакалу і бачу, што сённяшня моладзь, калі ідзе ў музычную культуру, выбірае кірункі, бліжэйшыя да шоу-бізнесу. І дзеці таленавітыя ёсць. А воцё аўтароў песень чамусьці няма, асабліва калі справа тычыцца фестывалю. Возьмем які-небудзь тыповы рэспубліканскі вакальны конкурс. На ім патрабуецца выканаць, скажам, дзве песні на беларускай мове, але іх — новых і якасных — амаль не пачуеш. (І на канцэртах іх няма, і па тэлебачанні, і на радыёхвалях.) Такім чынам, усе канкурсанты, усе сто чалавек, спяваюць пару дзясяткаў усім даўно вядомых рэчаў! Ведаецца, я ўвесь Інтэрнэт перакапала ў пошуках сучаснай паэзіі на беларускай мове, якая клалася б на музыку. Знайшла пару твораў, якія хоць неяк адпавядаюць такім мінімальным запытам...

Парадокс жа палягае ў тым, як лічыць спадарыня Дземух, што новыя песні, якія можна без нанясення шкоды ўласнаму здароўю спяваць выканаўцам і слухаць публіцы, ёсць. Але ж на конкурсах яны амаль не гучаць.

Аляксандр Палаякоў жа перакананы, што інструментальная музыка — класічная ці сучасная, беларуская ці замежная — у Беларусі патрэбна значна больш шырокаму колу людзей, чым тое, для якога ён шмат грае зараз, выконваючы ў чымсьці асветніцкую, адукацыйную функцыю ў не надта вялікіх залах не надта вялікіх населеных пунктаў краіны (да якіх дабіраецца, здараецца, і за свой кошт).

Але на нашых вядучых тэлеканалах такой музыкі — вобмалю: яе амаль няма ні ў выглядзе канцэртаў, ні ў выглядзе тэматычных праграм. Такі ж стан і на FM-радыё. Га-

Аляксандр Палаякоў.

Гаджэт прыйшоў на змену піяніна?..

У Оршы пра “перапрасвятленне” публікі і пошук талентаў

лоўныя расійскія каналы тым часам наадварот сталі больш актыўна працаваць з класікай (музыкай, харэаграфіяй), хай нават і ў шоу-фарматах. А ў Беларусі музыканты філарманічныя, акадэмічныя, мяркуюе піяніст, існуюць як бы адзін для аднаго ды для вельмі вузкай праслойкі аматараў такога роду музыкі, якая мала рэкламуецца і выбарча фінансавана падтрымліваецца.

— У нас Лаліту людзям прапануюць фінансавана падтрымліваць, — горка канстатуе піяніст, — і нашых поп-зорак...

— Ужо і на нашых гледачы перастаюць хадзіць, — зазначае Алена Дземух. — Якія рэкамендацыі хто ні даваў бы ды з якімі просьбамі ў пра-

фкамы хто ні звяртаўся б. А калі праходзіць імпрэза... Часам жах ахоплівае: школьнікі падчас мерапрыемства даволі голасна перагаворваюцца, гаджэты не выключаюць, а іх настаўнікі ўголас (!) спрабуюць іх прыструніць. Вось, Аляксандр, з каго трэба пачынаць прасвятляць публіку. “Перапрасвятляць”...

Алена Валер’еўна не рызыкнула запрасіць нас у тую частку палаца, дзе “ляжыць” столь ды “ўзнятыя” падлогі. У такім стане некалькі гадоў таму ён быў перададзены льнокамбінатам гораду. Працякае дах і над сцэнай, парэзаная сядзенні ў зале, праўда, тут падлогу пераклапі, а яшчэ ў будынку ўставілі новыя вокны, нешта пафар-

газаправоды, — дадае Алена Валер’еўна.

Пасля агляду раяля на сцэне Аляксандр, прабегшы па яго клавішах пальцамі, робіць выснову, што інструмент для канцэрта цалкам падыходзіць. “А на чым толькі ні даводзілася граць у Беларусі, — згадвае маляды маэстра. — І на пабітых “дровах” таксама. Але ў большасці сваёй у нашых дамах культуры раялі нармальнага ўзроўню”. Паміж Палаяковым і Дземух узнікае размова на тэму магчымага выступу піяніста ў палацы. У выніку бакі прыйшлі да таго, што ён абавязкова адбудзецца ў недалёкай будучыні. Развітваючыся ж, суразмоўцы панастальгавалі яшчэ і аб ад-

скіх ды раённых устаноў падобнага тыпу, шукае лепшых.

— Як цяпер ідуць справы з лепшымі? — пытаюся ў дырэктара Уладзіміра Грушэцкага, дарэчы, былога аднакласніка Аляксандра.

— Шукаем. Ходзім па дзіцячых садках, раздаем запрашальнікі на адборы бацькам тых дзяцей, у якіх нешта ўгледзілі. Што называецца, з вуліцы мамы і таты прыводзяць сваіх дзяцей, просяць: зірніце, а раптам таленавіты? Нікому не адмаўляем, праслухоўваем. У школе ёсць агульная група, эстэтычная, якую наведваюць дзеткі, якія хочучы часосці, але самі пакуль не разумеюць, чаго менавіта. Мы дапамагаем ім раскрыцца. З асяржонасцю, але магу

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Свіслаччына / Пра волатаў літаратуры

Год культуры, хачу спадзявацца, паспрыяе таму, каб наша грамадства яшчэ раз асэнсавала сваё стаўленне да духоўнай спадчыны і да тых, хто працуе ў культурнай сферы. Бібліятэка ж як асветніцкая ўстанова перадае інфармацыю пра матэрыяльную і духоўную культуру сваім чытачам.

Для папулярызачыі лепшых узораў айчыннай і замежнай літаратуры, папулярызачыі чытання, роднай мовы і стымулявання чытацкай актыўнасці ў нашых бібліятэках дзейнічаюць выставы-прапановы, вернісажы беларускага рамана “Атланты беларускай літаратуры”, “Юбілейная дата на літаратурным Алімпіе”. Тэматычныя экспазіцыі, выставы “Беларусь запрашае”, “Культурная спадчына Беларусі”, “У культуры краіны — душа народа” даюць уяўленне наведвальнікам пра сацыяльна-культурны і турыстыч-

ны патэнцыял нашай краіны, пра развіццё культуры, зберажэнне яе гістарычнай спадчыны.

Сёлетні год багаты на юбілейныя даты беларускіх мастакоў слова. Бібліятэкі Свіслацкага раёна запрашаюць сваіх чытачоў прыняць актыўны ўдзел у святочных мерапрыемствах, прысвечаных творчасці Івана Мележа, Івана Шамякіна, Кандрата Крапівы, Цёткі, Максіма Багдановіча. Так, у гонар 95-годдзя з дня нараджэння народнага пісьменнікаў Беларусі Івана Мележа і Івана Шамякіна ў бібліятэках Свіслаччыны прайшлі літаратурныя гадзіны “Гонар і слава беларускай літаратуры”, “Самы сучасны пісьменнік”, падарожжы па творчасці “Палескай зямлі волат”, “Летапісцы эпохі”, “Талент, дадзены Богам”.

Свіслацкая раённая бібліятэка з нагоды юбілею Івана Мележа запрасіла адзнацацікласнікаў СШ № 2 на вусны часопіс “Жыў лёсам людзей на балочце”. Аб жыцці і тэматычным дыялазоне творчасці Івана Паўлавіча, яго мастацкай манеры пісьма распавядалі наступныя старонкі вуснага часопіса: “З Глінішча — у свет вялікі”,

“Вялікі дар нашчадкам”, “На зямлі Івана Мележа”, “Аб пісьменніку і чалавеку”.

Аматары беларускага слова мелі магчымасць пазнаёміцца з творчасцю гэтых народных пісьменнікаў падчас літаратурнага вечара ў Нязбодзіцкай бібліятэцы-цэнтры краязнаўства. Цікава і вясцэ ў чытачоў выклікалі шырока вядомыя эпічныя палотны Івана Шамякіна “Плыбокая плынь”, “Сэрца на далоні”, “Трывожнае шчасце” і трылогія Івана Мележа “Палеская хроніка”.

Алена ШПАК, загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу Свіслацкай раённай бібліятэкі

Астравеччына / Тата, мама, пачытаем?

Для прапаганды дзіцячага і сямейнага чытання Міністэрства інфармацыі Беларусі арганізавала рэспубліканскую акцыю “Сямейнае чытанне”, якая доўжыцца з лістапада 2015 па май 2016 года.

Бібліятэкі Астравецкага раёна актыўна вядуць гэтую работу. Аформлены і працуюць кніжныя і тэматычныя выставы, прысвечаныя сямейнаму чытання. Да прыкладу, у Рытаньскай сельскай бібліятэцы які год запар ладзіцца індывідуальная і масавая работа з бацькамі і дзецьмі, рэкамендуецца неабходная літаратура, вядзецца пошук найлепшых узораў сямейнага выхавання.

Работнікі Астравецкай раённай бібліятэкі распавялі дзевяцікласнікам гімназіі № 1 пра мэты і задачы акцыі, пастаўленыя перад сям’ёй, школай, бібліятэкай у справе выхавання любові да чытання. Былі агучаны даныя сацыялагічных даследаванняў аб месцы чытання ў жыцці дзяцей і падлеткаў, вызначаны знакамідых людзей пра кнігу. Школьнікам прапанаваліся займальныя часопісы, а таксама выданні беларускіх аўтароў з серыі “Дзеці вайны”.

Гутарка “Генеалагічнае дрэва маёй сям’і” прайшла ў Мальскай сельскай бібліятэцы. Чытачы складалі радавод, згадвалі сваіх продкаў. Конкурс “Я, мае сябры і нашы любімыя кнігі” адбыўся ў Альхоўскай сельскай

Падчас акцыі “Сямейнае чытанне”.

бібліятэцы. У ім узялі ўдзел вучні 3 — 4 класаў мясцовай школы. Яны ўдзельнічалі ў віктарынах, распавядалі пра ўлюбёных кніжных герояў. Конкурс малюнкаў “Сям’я вачыма дзіцяці” арганізавала для сваіх чытачоў-дзяцей Рымдзюнская сельская бібліятэка.

Ганна КЕРЭЛЬ, бібліятэкар аддзела бібліятэчнага маркетынгу Астравецкай раённай бібліятэкі

Лідчына /

Не толькі дранікі, але і канфіціур

Нядаўна ў вёсцы Беліца прайшоў раённы конкурс традыцыйных страў

“Спазнай смак свайго кухні”. Мерапрыемства ініцыявала Ганна Некраш — супрацоўніца Лідскага раённага цэнтру культуры і народнай творчасці.

У ім ўдзельнічалі 16 клубных устаноў. Дарэчы, гэтыя мерапрыемства прайшлі ў рамках адкрыцця Года культуры на Лідчыне (сярод сельскіх устаноў раёна).

Галоўнай мэтай конкурсу традыцыйнай кухні стала папулярызация страў Лідчыны. Удзельнікі свята запэўніваюць, што ў нас ёсць не толькі дранікі. Сярод выбітных страў: калатуха, верашчака (мясная страва), цыбрыкі, “скрылькі па-бердаўску” ў гаршчэчках. З жытнімі і буль-

сказаць, што пасля некаторага правалу з наборам у школу пэўны час таму, бацькі сталі разумець, што прафесія музыканта — усё яшчэ прэстыжная, што яна, у рэшце рэшт, можа годна аплачвацца. Але для гэтага, натуральна, трэба працаваць.

Нялёгка знаходзяцца і ахвотныя навучыцца ігры на цымбалах, акардэоне ды баяне. Як распавёў Уладзімір Валянцінавіч, выпуск гэтых інструментаў (а яшчэ і фартэпіяна) у краіне практычна спынены. Нешта ў малой колькасці робяць прыватнікі, дзесьці і дзяржаўныя структуры. А па фартэпіяна, мяркуюе спадар Грушэцкі, план перавыканалі, і попыт на тыя, што прадаюцца ў крамах, невялікі: “цацка” і ў Савецкім Саюзе была нятаннай, а цяпер і пагадоў. Зусім не капейкі каштуюць і цымбалы з гармонікамі. Мабыць, бацькам (а выраста ўжо пакаленне тых з іх, якія нарадзіліся ў 1990-я) больш натуральна і бюджэтна набыць сваім дзецям гаджэты, чым які-небудзь інструмент. А школы, не рэдкасць, вымушаны здавольвацца “стагоддзем мінулым”. Але абнаўляць “парк” у любым выпадку патрэбна, калі патрэбна нам сама культура! Прычым сваім, прычым якасным, бо на замежнае цэннік “кусаецца”...

— Камерны раяль, куплены за мяжой, скажам, за 10 тысяч долараў, пасля ўсіх абавязковых працэдур па ўвозе яго ў Беларусь абыдзецца арганізацыі ці чалавеку, што набылі інструмент, куды даражэй, — заўважае Палякоў.

— А цана нармальнага канцэртнага раяля (без пошлін, вядома) дасягае 50 тысяч “у.а.”, — дадае аднакашнік нашага героя. — Але добрае піяніна — гэта не самая праблемная кропка. Самі выдатна ведаеце, што сёння літаральна ўсё мае патрэбу ў рэкламе. І культура таксама. А вы шмат бачы-

Дырэктар ДШМ №1 Уладзімір Грушэцкі.

Дырэктар Музея Уладзіміра Караткевіча Ліна Гатоўская.

Дырэктар ПК Алена Дземух.

лі па тэлевізары канцэртаў цымбалістаў або акардэаністаў? Адзін Віталь Варанко за ўсіх з беларусаў аддаваецца. Ну што ж, хоць так...

ДШМ №1 — не толькі кухня музыкантаў-інструменталістаў, у ёй ёсць харавое аддзяленне, эстраднае і мастацкае (812 дзяцей навучаюцца на бюджэце, 200 — на гаспадарчым разліку; працуюць 82 педагогі). А перспектывыя мары Уладзіміра Грушэцкага цягнуцца да мас-

тацтва тэатральнага ды харэаграфіі. 24 чалавекі са 110 выпускнікоў па выніках мінулага навучальнага года паступілі ў профільныя навучальныя ўстановы наступнага ўзроўню. Наладжана праца з каледжамі, калі выкладчыкі могуць самі весці навучэнцаў ДШМ, якія здаліся ім перспектывнымі.

— Яшчэ б мінусы ператварыліся ў плюсы, — усміхаецца Уладзімір, — і было б тады ўсё ў ДШМ ідэальна!

Але і тут, на жаль, дзейнічае прынцып “трох Д” — “даігрываць, дахаджаць, данашваць”. Так, раяль, які знаходзіцца ў малой зале, не так даўно справіў 40-годдзе, іншыя інструменты не такія ўзроставаыя, але медзь некаторых з іх ужо пакрыла высокародная сівізна. Ёсць праблема з атрыманнем грошай за тыя платныя паслугі, якія аказвае ўстанова. (На думку дырэктара, школы такога профілю наогул не павінны займацца падобнай дзейнасцю: іх найпершая і адзіная задача — вучыць дзяцей.) Не хапае нотнага матэрыялу беларускага аўтарства: друкаванага ці электроннага. Масу часу адымае папяровая праца...

Да больш “агрэсіўнай” прапаганды айчынай культуры Грушэцкі ставіцца як прафесіянал, практык, лічачы, напрыклад, што ў навучальным працэсе такіх устаноў, як яго, творы нашых кампазітараў пакуль пераважаць не могуць: няма дастаткова іх колькасці, здольных спрацаваць у якасці навучальнага дапаможніка ў дадзеным выпадку. Палякоў з ім пагаджаецца і называе тых сучасных кампазітараў, якія, несумненна, ўвагі заслугоўваюць: Галіна Гарэлава, Аліна Безенсон, Аляксандр Смольскі...

Куды прыводзяць мары

Наступным пунктам прызначэння стаў музей Уладзіміра Караткевіча. Унутры яго, на самым уваходзе, — дрэва, на галінкі якога наведвальнікі павязваюць рознакаляровыя стужачкі, загадваючы

пры гэтым жаданні, якія нельга прамаўляць услях. Павязай ды загадай і я. Аляксандр не паспеў, бо спяшаўся на выступ у Шклоў (у Палякова праходзіць тур па краіне!). Але ў галоўным ён атрымаў поспех! Аказваецца, гэты візіт у музей быў для яго першым. Ён даўно збіраўся сюды, але то адно, то другое перашкаджала, а тут — такая нагода. Так што ўжо даруйце нам адступленне ад правілаў рубрыкі.

Дырэктар Ліна Гатоўская адразу ўзяла музыканта ў абарот, пасадзіла яго за піяніна і пачала прыкідваць, калі ж артысту лепш выступіць у яе ўстанове. Падаецца, прыблізны тэрмін вызначылі. Прычым Аляксандр сказаў, што паспрабуе звязацца з унучатым пляменнікам Караткевіча Уладзімірам Сінькевічам — вяланчэлістам планетарнага маштабу (жыве ён за мяжой), каб і таго схіліць да канцэрта ў музеі. (Лішні раз пераканаўся, што, акрамя ўсяго іншага, вось у чым яшчэ складаецца кар’ера ад такіх маіх паездкаў з “віпамі”: дзесьці яны дамовяцца пра майстар-клас, дзесьці падораць карціну альбо кнігу, дзесьці паабяцаюць з апаратурай дапамагчы...)

Мінімум раз на тыдзень у музеі праходзяць мерапрыемствы: творчыя сустрэчы, юбілейныя вечары дзеячаў культуры, віктарыны, святы для школьнікаў. Экскурсіі праводзяцца “па змоўчанні” на беларускай мове, а наведвальнікам супрацоўнікі дораць вырабленыя ўласнымі рукамі розныя вырабы: абярэгі — фігуркі з выявай смешных або суровых бабуль, набітыя лекавымі зёлкамі, сэрцайкі з каляровай фальгі, паштоўкі...

— Як Уладзімір Караткевіч рэдка калі скардзіўся на жыццёвыя нягоды, так і мы не прывыклі наракаць, што нешта ў нас ідзе не так, — Ліна Апанасаўна апырэджае маё пытанне. — Усё ў нас добра,

насамрэч. Гэта ж проста шчасце, працаваць у музеі, прысвечаным генію!

Але марамі сваімі спадарыня Гатоўская ўсё ж падзялілася. Што з іх спраўдзіцца? Напэўна, будуць набытыя новыя вітрыны. Магчыма, калі-небудзь у памяшканні з’явіцца невялікая крамка, якая будзе гандляваць прадметамі ды сувенірамі вытворчасці мясцовых майстроў; і раптам жыхары найблізкай хаты дадуць згоду на абсталяванне ў дворыку, прылеплым да музея, адкрытай пляцоўкі, на якой маглі б праходзіць выставы, перформансы, лакальныя канцэрты...

Душа баліць

— Орша заўсёды была прамысловай, — падводзіць вынік нашага ваяжу Аляксандр Палякоў. — Цяпер прадпрыемстваў засталася, напэўна, менш, але людзі ж нікуды не падзеліся. Пры савецкай уладзе ды і доўгі час пасля мерапрыемстваў, прапанаваных дамамі культуры мясцовага ўзроўню, гурткі праходзілі пераважна на бясплатнай аснове, больш танным было навучанне ў музычных школах. Усё гэта ёсць і цяпер, у меншым аб’ёме, праўда. Але імпрэзы ды многія гурткі цяпер платныя, а багацейшымі людзі не сталі. Цяпер, напрыклад, конкурс у дзіцячыя школы мастацтваў невысокі: і бацькі лішні раз падумаюць пра рубель, ды і ў дзяцей памкненні іншыя. Час такі. Але аптымізаваць установы культуры, іх калектывы, секцыі “па самае не магу”, вядома, не варта, інакш дарослыя і падлеткі забяспечаць сабе “культурны вольны час” у іншых месцах. Імя ды прозвішча “Уладзімір Солтан”, скажам, для іх што-небудзь будзе азначаць? А цяпер тое прозвішча, урэшце, што яно для іх азначае?..

Фота аўтара К

Падчас выставы ў Браславі.

Таяцяна Зданевіч і Наталля Ярмоцык.

бнымі блінамі часта ўжывалі “мазёху” альбо “талакно” (тоўчанае льяноное семя), “кльнду” (заліўку з семя льну), шкваркі, гурочны і капусны расол. Шырокае распаўсюджанне ў беларускай кулінарыі мелі: “пелюхі грачанія”, сачні, драчоны. Іх рыхтавалі таксама з жытняй, ячменнай і зрэдку з пшанічнай мукі. А ёсць яшчэ і такія стравы, як канфіцюр з чорнай парэчкі, “бігас” (свіныя рэбры), “таркаванка па-тарноўску” (страва з бульбы), “панская вішнаванка” (страва з мяса птушкі), падкалочнае малака і іншыя.

Супрацоўнікі сельскіх клубных устаноў мэтанакіравана збіралі матэрыялы пра кулінарныя традыцыі, якія існуюць у вёсках Лідчы-

ны. У час экспедыцый былі зафіксаваныя як вядомыя, так і ўнікальныя кулінарныя рэцэпты, а таксама — мясцовыя метады гатавання. На раённым конкурсе былі вызначаны пераможцы трох ступеняў у намінацыях: “традыцыйная страва свайе мясцовасці”; “рэжысёрскае вырашэнне прэзентацыі традыцыйных страў”; “сервіраванне стала”; “афармленне рэцэптаў традыцыйных страў”; “пераемнасць традыцый”; “арыгінальнасць прэзентацыі традыцыйнай стравы”; “арыгінальнасць прадстаўлення традыцыйных кісялёў Лідчыны”.

Наталля ВАЙЦЮКЕВІЧ, супрацоўнік Лідскага раённага цэнтры культуры і народнай творчасці

Браслаў / Майстэрства цеплыні

Першая ў раёне выстава, прысвечаная вязанню, працуе ў Музеі традыцыйнай культуры Браслава.

Мерапрыемства было ўмоўна падзелена на тры часткі. Першая прысвячалася вязаным вырабам у фондах музея. Гэта наведвальнікі знаёміліся з тым, як вязалі нашы бабулі і прабабулі, якім вырабам, колерам і тэхнікам вязання яны аддавалі перавагу. У другой частцы дэманстраваліся рэчы, зробленыя ў нядаўнім. Трэцяя ж была прысвечана конкурсу вязаных вырабаў.

да Дня закаханых. Стаж прыхільніцы вязання Вольгі Лакотка больш за 20 гадоў. На конкурс яна прынесла дзіцячы камплект “Для Марыны”. Яго яна звязала ў 2003 годзе, калі нарадзіла сваю дачушку. З таго часу ён захоўваецца ў сям’і, як своеасаблівы абярэг.

Падчас адкрыцця выставы яе наведвальнікі мелі магчымасць прагаласаваць за любы ўпадабаны вязаны выраб. Па меркаванні большасці, пераможцай конкурсу стала Людміла Еўдакімава.

Трэба адзначыць, што арганізатары выставы арыгінальна падышлі да афармлення. Гэтым разам пасля прагляду рэчаў можна адпачыць і сфатаграфавання на лавачцы, якая таксама “апанута” ў вязаных вырабах, пад дрэўцам, на якім замест лісточкаў распустціліся вязаныя сувеніры.

Алена НАБЕЕВА

Бяроза / Сталі народнымі

Пры Бярозаўскім дзіцяча-юнацкім спартыўна-эстэтычным цэнтры працуе раённы клуб майстроў народнай

творчасці “Суквецце”. Нядаўна майстру па саломкапляценні Наталлі Ярмоцык і майстру па ткацтве і пляценні традыцыйных беларускіх паясоў і мастацкім роспісе Тацяна Зданевіч прысвоены званні народных майстроў Рэспублікі Беларусь.

Наталля Ярмоцык шмат гадоў працуе дырэктарам цэнтры і адначасова кіруе гуртком па саломкапляценні. Гэта рамясто яна 20 гадоў таму засвоіла на Брэсцкай сувенірнай фабрыцы. Вывучае абрады, у якіх шырока выкарыстоўваліся саламяныя вырабы, праводзіць іх рэканструкцыю. Наталля Леанідаўна неаднаразова выконвала заказы па вырабе капелюшоў фальклорным калектывам Бярозаўскага, Драгічынскага, Івацэвіцкага раёнаў.

А Тацяна Зданевіч працуе настаўніцай мастацкага аддзялення ў Бярозаўскай дзіцячай школе мастацтваў. Яна таксама адраджае традыцыі народнага рамяства, перадае свой досвед малодшаму пакаленню.

Іван АСКІРКА
Фота аўтара

"Круглы стол" на тэму спадчыны

Падчас "Круглага стала" / Фота Кастуса АНТАНОВІЧА

Днямі ў Інстытуце культуры Беларусі адбыўся "круглы стол" "Аб далучэнні Рэспублікі Беларусь да мультынацыянальнага файла "Культура дуды" ў Рэпрэзентатыўным спісе нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва (UNESCO)". Нагодай стала ініцыятыва Славакіі па ўнясенні свайго дударскага традыцыі і заклік далучацца да гэтай намінацыі іншым еўрапейскім краінам. На "круглым стала" абмяркоўвалася, ці варта Беларусі сёлета рыхтаваць дакументы з аналагічнай ініцыятывай (да дэдлайну засталася трохі больш за месяц).

Алена ЛЯШКЕВІЧ

Пазіцыя інстытута

Загадчык аддзела навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі Ала Сташкевіч адзначыла, што далучэнне да мультынацыянальнага файла "Культура дуды" бачыцца вельмі перспектыўным. Якія "плюсы" атрымае Беларусь? Вядомасць на міжнародным узроўні, а паколькі далучыцца рыхтуюцца Чэхія, Балгарыя і, магчыма, Польшча, гэта рэальны шлях паказаць сваю культуру ў еўрапейскай перспектыве. Прамоўца падкрэсліла, што на элемент адразу звернуць пільную ўвагу дзяржаўныя органы кіравання, ад якіх можна чакаць падтрымкі мерапрыемстваў. Скажам, "Дударскага фэсту"... UNESCO дае магчымасць для самарэалізацыі, паляпшаюцца шанцы на атрыманне міжнароднай матэрыяльнай дапамогі з розных крыніц, — падкрэсліла Ала Сташкевіч.

■ Каментарый з нагоды

Магда ПАСПЯШЫЛАВА, дарадца пасла Рэспублікі Славакія ў Рэспубліцы Беларусь:

— Летась Славакія выступіла з ініцыятывай уключыць "Культура дуды" ў Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва. Галоўная прычына такога рашэння заключаецца ў тым, што гранне на дудзе (у Славакіі гэты інструмент называецца "dajda") вельмі папулярнае. Але "культура дударства" ўключае ў сябе шмат чаго: гэта і выраб інструментаў, і выбар музычнага рэпертуару, і стыль выканання, і афармленне танца, асабліва лексіка і народныя звычкі. Навык грання на дудзе перадаецца ў сем'ях і ў супольнасцях. Многія яго атрыбуты з'яўляюцца сімваламі славацкай традыцыйнай культуры, адлюстроўваючы цесную сувязь з прыродай, бо і музычныя інструменты ствараюцца з прыродных матэрыялаў. Ці не ў кожнай славацкай вёсачцы ганарацца сваімі выканаўцамі. Дудар часта з'яўляецца галоўнай асобай на мясцовых святах. Вельмі важна, што дударская музыка выклікае ў людзей адчуванне ідэнтычнасці.

Пры гэтым мы разумеем, што дударства — гэта частка традыцыйнай культуры не толькі Славакіі, але і краін Цэнтральнай і Усходняй Еўропы, у тым ліку і Беларусі. Вось чаму мы рады таму, што з боку Беларусі маецца жаданне прыняць рашэнне далучыцца да мультынацыянальнага файла "Культура дуды". Супрацоўніцтва з UNESCO дае новыя магчымасці ў падтрымцы нацыянальнай культуры. А таму Славакія ганарыцца, што можа прапанаваць супрацоўніцтва ў гэтым плане іншым славянскім краінам. Славацкія прафесіяналы, у прыватнасці Юрай Гамара, дырэктар Цэнтра традыцыйнай народнай культуры Славакіі, заўсёды рады падзяліцца сваім досведам у выпадку зацікаўленасці беларускага боку. Прыемна, што такая зацікаўленасць і назіраецца з боку Інстытута культуры вашай краіны.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Файл для дуды

Ці пададуць беларускую традыцыю ў спіс UNESCO?

Меркаванні дудароў

Ініцыятар адраджэння традыцыі дударства ў Беларусі Алесь Лось падтрымаў ініцыятыву Інстытута культуры Беларусі, акрэсліўшы пэўныя праблемы: "У сакавіку будзе 35 гадоў, як я пачаў вырабляць свае дуды. На той час інфармацыі было мала, а тры гады шукаў для таго інструмента рэпертуар. Паступова з'яўляліся вучні, потым утварыўся цэлы дударскі рух, чаму я вельмі рады. Не так істотна, ці дасць унясенне нашага дударства ў спіс UNESCO нейкія гранты, грошы. І без іх мы шмат гадоў працавалі, паколькі быў інтарэс, меўся творчы запал. Хачу заўважыць, што ў славацкім дударстве ёсць тое, чаго ў нас няма: пераемнасць этна ў кантэксце нацыянальнай культуры. Са свайго боку гатовы дапамагчы прасоўваннем у інфармацыйным полі. Наогул, згаданая ініцыятыва падштурхне дударскую супольнасць, тых, хто грае, робіць дуды, ствараць яшчэ больш якасны прадукт, бо працы яшчэ вельмі багата, каб прыйсці да традыцыі, той, якая была".

Вячаслаў Калацэй, дудар, загадчык кафедры этналогіі і фальклору БДУКІМ прытрымліваецца таго ж меркавання: "Мы са студэнтамі былі на фестывалі ў Славакіі, у рэгіёне Мала Лігота, дзе распаўсюджана дуда. У славакаў свае праблемы: не ўсе музыкі там віртуозна граюць, ёсць людзі, якія толькі вучацца, ёсць праблемы з рэпертуарам. Калі мы далучымся да мультынацыянальнага файла, заявім пра існаванне беларускай дударскай традыцыі,

няхай і ў адноўленым выглядзе, на ўвесь свет".

Трохі скепсісу

А вось Яўген Барышнікаў, дудар, куратар Дударскага клуба (сустрэчы дудароў і танцораў), намеснік старшыні Студэнцкага этнаграфічнага таварыства, акрэдытаванага UNESCO як кансультант па нематэрыяльнай культурнай спадчыне, выказаў супраць сёлетняй падачы беларускага дударства ў мультынацыянальны файл. Ён адзначыў: "Ёсць ля тузіна зафіскаваных найгрышаў дудароў з тэрыторыі колішняга Вялікага Княства Літоўскага. З гэтага тузіна толькі некалькі сучасных дудароў граюць па пары мелодый. Да ўсяго, наша дударская традыцыя была распаўсюджана ў паўночнай Беларусі (Падзвінне, Навагрудчына, поўнач Міншчыны і Магілёўшчыны) і на Вілейшчыне, у сённяшняй латвійскай Латгаліі, на захадзе сучасных Цвярской і Смаленскай абласцей, на поўдні Пскоўскай вобласці Расіі. На тэрыторыі Беларусі, нагадаў Барышнікаў, захоўваюцца толькі дзве старыя дуды: у Лепельскім краязнаўчым музеі і ў Гродне, а большасць інструментаў, датычных Беларусі, знаходзяцца ў

■ Тым часам

10 відэаўрокаў ад майстра і дудара гурта "Рава" Юрася Панкевіча з'явілася ў Сеціве. Цягам гэтага курса можна даведацца, як выбраць і наладзіць дуду, як вывучыць мелодыю і падладзіць інструмент падчас канцэртаў.

музеях Вільнюса, Масквы, Санкт-Пецярбурга.

"Агулам нам вядомая канструкцыя каля 30 дуд. Можна сказаць, матэрыялаў пра аўтэнтчныя дуды ў нас хапае", — працягнуў прамоўца. "Але мяне хвалюе тое, што ўзровень як навуковага вывучэння дударскай традыцыі, так і рэканструкцыі яе (грання, тэхнікі) ў Беларусі вельмі нізкі. Не хочацца выходзіць з гэтым на міжнародны ўзровень. Я б прапанаваў спачатку ўнесці дударскую традыцыю ў нацыянальны інвентар і паспрабаваць вырашыць нашы праблемы: перадача ведаў, якасць грання, аднаўленне аўтэнтчнага рэпертуару", — выказаў меркаванне Яўген Барышнікаў.

Да слабога знаёмства сучасных дудароў з традыцыйным граннем апелюваў і дудар Стась Чавус: "Тое, што цяпер усведамляецца ў інфармацыйным полі як беларуская дударская традыцыя — вельмі стракатая рэч. Тут і шатландскія валынкі, і нямецкія дудльзакі, і сярэднявечны рэпертуар. Вось гэта

і ёсць сённяшняя жывой традыцыя, як бы ні імкнуліся асобныя дудары працаваць з этнаграфічным матэрыялам. У параўнанні з гэтым славацкае дударства выглядае проста маналітам, нават з усімі іх праблемамі. Я за тое, каб падаць у UNESCO толькі сучасны пласт, не паглыбляючыся ў этнаграфію".

Пра музыказнаўчы аспект і працу з дзецьмі казала выкладчыца дуды ў Івянецкай ДШМ Кацярына Радзівілава: "Як практык, бачу вялікую перспектыву ў занятках з дзецьмі, і ў той жа час вельмі мала дудароў, якія хацелі б гэтым займацца.

■ **Акрэсленыя праблемы будуць пазначаны ў файле на падачу ў UNESCO. Што да прапановы спачатку вырашыць пытанні ў Беларусі, а потым выходзіць на міжнародны ўзровень, заўважана: працэсы могуць ісці паралельна, а праблемы можна вырашаць і пасля ўнясення ў спіс.**

Яшчэ заўважу, што ў нас большасць дудароў грае ў адкрытай манеры, у той час як Дзяніс Сухі вынайшаў, што традыцыйна ў нашай дудзе адсутнічала адна нота, што прыводзіла да іншай падачы гукі".

На гэта сам Сухі заўважыў: "За 11 гадоў я вырабіў каля 140 дудаў, большасць з іх грае ў адкрытай манеры. Гэта сучасны строй. У нас так склалася".

Што рабіць?

Падсумоўваючы дыскусію, Ала Сташкевіч паабяцала, што акрэсленыя праблемы будуць пазначаны ў файле на падачу ў UNESCO. Што да прапановы спачатку вырашыць пытанні ў Беларусі, а потым выходзіць на міжнародны ўзровень, Ала Сташкевіч заўважыла, што працэсы могуць ісці паралельна, а праблемы можна вырашаць і пасля ўнясення ў спіс.

Дудар Алесь Сурба заўважыў: "Мне вельмі падабаецца гэта ініцыятыва, тым больш з боку дзяржаўнай установы. Нам цяжка часам дамовіцца пра адзіны погляд, але разнастайнасць мне не здаецца чымсьці страшным".

Чым вырашыцца гэта спрэчка і ці атрымаецца ў выніку далучыцца нашай краіне да мультынацыянальнага файла "Культура дуды" ў Рэпрэзентатыўным спісе нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва? Пра гэта даведаемся літаральна праз месяц.

K

16 — 21 лютага ў Беларусі прайшоў IV Міжнародны фестываль "Уладзімір Співакоў запрашае", закрываючы не толькі сталіцу, але і Магілёў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сёлетняя праграма была як ніколі разнастайнай па жанрах і відах мастацтва: канцэрт "Viva la opera" прымадоны Хіблы Герзмава, балетны вечар "Аргенцінскае танга" з прызнанай пецярбургскай салісткай Ульяной Лапаткінай, спектакль "Пяшчота" рэжысёра Рамана Віццюка (адначасова ў Магілёве — праграма "Час Баха" Нацыянальнага філарманічнага аркестра Расіі на чале са Співаковым), канцэрт знакамітага віяланчэліста Мішы Майскага і Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі (дырыжор — былы наш Аркадзь Берын). Для шырокай публікі фестываль стаўся святам сустрэчы з вялікай класікай. Для айчынных музыкантаў — своеасаблівым майстар-класам. Бо за пульт аркестра нашага Вялікага тэатра ўстаў сам маэстра Уладзімір Співакоў, пры гэтым высока ацаніўшы беларускіх інструменталістаў. А назойтравы ён сустрэўся са студэнтамі і выкладчыкамі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і шчодро дзяліўся сваімі ведамі, успамінамі, а таксама ўражаннямі ад падрыхтаваных для яго выступленняў нашых малых салістаў.

Такая сустрэча, скрозь прасякнутая музыкай, магла адбыцца толькі ў сценах гэтай навучальнай установы. Пытанні былі сабраныя напярэдадні, але можна было задаць іх і з залы, перадачы ў цыдулцы. Рэктар Акадэміі, доктар мастацтвазнаўства, прафесар Кацярына Дулава вольна мадэліравала абмеркаванне, складаючы выкшталцоную музычную форму, і вяла размову лепш за любую тэлезорку прамога эфіру. Не было хіба "рэкламных паўз", тэлезаставак ды іншага антуражу. Затое з густам і любоўю падобраныя музычныя экспромты выступалі ў якасці ўверцюры, інтэрмедыі і пастлюдыі, прычым

ЧЫЛІ

"Хто ўсе гэтыя людзі?" — магчыма, менавіта так думаў лідар этна-трыя "Троіца" Іван Кірчук, кідаючы погляд на ўдзельнікаў фестывалю сусветнай музыкі, мастацтва і танца "WOMAD" на поўначы чылійскай сталіцы Санцьяга.

Алег КЛІМАЎ

Так далёка (у геаграфічным сэнсе) творчасць закідвала нашых землякоў хіба адночы. У пачатку 2000-х Іван Кірчук рэкламаваў і папулярываваў беларускую музыку на кірмашы сусветнай музыкі "VOMEX" у Ратэрдаме. Праўда, на сумесным з афрыканскімі таварышамі стэндзе. Малазійцы, якія праходзілі побач, мабыць, уражаныя перадачай "Антрапалогія" з удзелам "Троіцы", што транслявалася ў якасці прома на экране тэлевізара, прапанавалі вядомаму нашаму барадачу рушыць з калегамі на фэст "Rain Forest". На востраве Барнеа ў 2002-м артысты і адыгралі беларускае этна як след! Лёгка флёр ужо і да гэтага хваліваў розумы і душы еўрапейскага слухача, які з цікавасцю ўслухоўваўся ў гэтыя спевы. А пасля Калімантана, верагодна, у ансамбля здарыўся сапраўдны міжнародны прарыв.

Пра тое, як вучыўся граць на дудзе аматар-навічок, чытайце ў наступных нумарах.

Уладзімір Співакоў. / Фота Аліны САУЧАНКА

рабіць для іншых. У вас цудоўная Акадэмія, дзе сабраны выдатныя выкладчыкі і рыхтуюцца выбітныя маладыя музыканты. Праз створаны мной Міжнародны дабрачынны фонд прайшлі больш за 22 тысячы дзяцей, сярод якіх ёсць і беларускія. Магчыма, гэты фонд — лепшае, што я зрабіў. Бо самае страшнае ў жыцці — аб'якаваць. Быць аб'якавым — грэх. Трэба імкнуцца кожны дзень рабіць штосьці добрае.

Наш фонд дапамог у правядзенні 117-ці аперацый, уключаючы найскладаныя, на адкрытым сэрцы. Згадаю такую гісторыю. Аднойчы пасля канцэрта ў Екацярынбургу да мяне падышла жанчына: "Я не была на вашым выступленні, але прашу вас прачытаць гэты ліст". Прышоў у гатэль, чытаю: "У мяне ёсць сын, яму 2 гады 11 месяцаў. Яму патрэбна аперацыя на адкрытым сэрцы". Яна прасіла толькі аднаго — парэкамендаваць ёй хірурга. Я зрабіў

усё, каб яны прыехалі ў Маскву, бо па выглядзе было зразумела, што сям'я не замужняя. Аперацыя прайшла паспяхова, хлопчык выжыў. А гады праз тры яны прыйшлі падзякаваць. Хлопчык працягнуў падарунак — кніжку. Гэта быў малітоўнік. Хлопчык аказаўся

■ **Калі музыкант грае, адразу чутна, які ён чалавек. Сама ж музыка можа зрабіць з чалавекам больш, чым просьбы і нават загады.**

шостым дзіцем у сям'і святара. "А кім хочаш стаць?" — "Хачу граць на скрыпцы, як вы". — "А скрыпка ёсць?" — "Няма". Купіў яму ў Парыжы скрыпку, дастаў. Ён пачаў займацца ў вельмі добрага выкладчыка. А цяпер ён — студэнт Маскоўскай кансерваторыі (перайшоў, праўда, на альт) і стажор у нашым аркестры.

Я вельмі люблю жывагіс, нават патроху збіраю калекцыю. Сёлета я пазнаёміўся з вашым Нацыянальным мастацкім музеем (*Там праходзіла прэс-канферэнцыя да фестывалю — Н.Б.*). Буду рады, калі атрымаецца штосьці зрабіць для яго. Бо ўвесь час хочацца рабіць штосьці добрае — і вам таго ж раю. З гэтым лягчэй жыць!

Для мяне вытокам энергіі заўсёды была музыка. Калісьці Сяргей Рахманінаў напісаў для амерыканскага часопіса прыблізна такія радкі пра музыку: "Гэта ціхая месяцавая ноч; гэта шэргат жывых лісцяў; гэта аддалены вярчэрні звон; гэта тое, што нараджаецца ад сэрца і ідзе да сэрца; гэта любоў!" Я мог бы цалкам падпісацца пад гэтымі словамі. Бо музыка — сусвет, дзе можна знайсці ўсё: суцэльнае, радасць, каханне. Гэта суцэльная планета, да канца не спазнаная.

Калі музыкант грае, адразу чутна, які ён чалавек. Сама ж музы-

Майстар-клас маэстра падчас фестывалю

"Viva la музыка!" ад Співакова

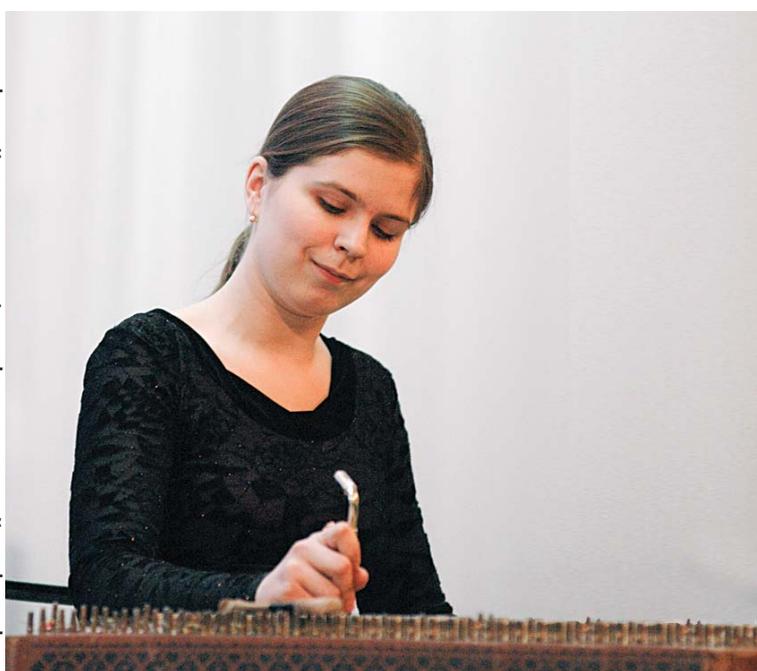
класіка гучала самая разнастайная: заходнеўрапейская віяланчэльная, руская вакальная і беларуская цымбальная. Было бачна, як ускінуліся бровы Уладзіміра Эадоравіча, калі ўтворы Уладзіміра Кур'яна цымбалістка Валерыя Корбан пачала граць не звыклымі палачкамі, а... ключом для настройкі інструмента, імітуючы гучанне гавайскай гітары. Цікава, якія ідэі нарадзіліся ў маэстра ў гэты момант? Бо ён даўно і плённа супрацоўнічае з маладымі беларускімі музыкантамі, запрашаючы іх саліраваць са сваім калектывам у замежных турне, неаднаразова дапамагаў студэнтам Акадэміі з набыццём каштоўных (у тым ліку калекцыйных) інструментаў, сцэнічных строяў, вырашэннем праблем са здароўем. Невыпадкава ў канцы сустрэчы маэстра ўзнагародзілі нагрудным знакам гэтай ВНУ.

Не менш важнымі для творчай моладзі сталі і ягоныя думкі, назіранні, парады:

— Шчасце культуры заключаецца ў тым, што яна вольная. Свабода — гэта найрэдкае шчасце. Перад мастацтвам не стаяць ніякія перашкоды, яно можа лётаць, як птушка. Я не дыктатар у творчасці, цаню чалавека, паважаю ўсіх, з кім працую. За 14 гадоў існавання Нацыянальнага філарманічнага аркестра Расіі я ні разу не павысіў на музыкантаў голас, размаўляю з імі, як зараз з вамі. Невыпадкава пры першай з імі сустрэчы замест "троннай прамовы" я сказаў: "Мы сабраліся, каб любіць музыку, адно аднаго і сваіх слухачоў". Бо толькі ў любові можа нарадзіцца штосьці добрае і сапраўднае.

Я лічу, трэба не баючыся ісці да свайго прызначэння і штосьці

Валерыя Корбан дэманструе іграў на цымбалах ключом для настройкі.

ка можа зрабіць з чалавекам больш, чым просьбы і нават загады. Згадваю, што аднойчы са сваёй грымёркі ўбачыў, як на дах залы Чайкоўскага залезлі трое салдат. Расчыніў акно, пытаюся: "Хлопцы, вы чаго?" — "Ды мы да вас на канцэрт хацелі патрапіць, здалёк спецыяльна прыехалі". — "Ну, давайце тады, праз вакно залазьце". Можна ўявіць рэакцыю навакольных, калі я выйшаў з артыстычнага пакоя ў атачэнні гэткай "ваеннай аховы". "Пасля канцэрта зойдзеце?" — "Вядома, нам жа неяк выйсці адсюль трэба будзе". Сыгралі канцэрт. Пытаюся: "Ну як?" — "Ведаецца, пасля такой музыкі мы не змаглі б страляць у людзей".

Працяг аповеду — у адным з наступных нумароў.

Так што чарговае запрашэнне для "Троіцы" неспадзеўкай не стала. Тым больш яна павінна была сыграць і праспяваць на "WOMAD" у Вялікабрытаніі летась, але з нятворчых меркаванняў ад выступу давалося адмовіцца. Урэшце, адзін "WOMAD" у біяграфіі каманды ўжо быў: фестываль 2013 года ў расійскім Пяцігорску.

Але вы ўжо, напэўна, закаліся чылійскіх падрабязнасцей. Такім чынам, 32 градусы спёкі, шум-гам, намёты з экзатычнымі рэчамі ды смакоцямі, урокі музычнага сакрамэнту для ўсіх ахвотных ад мясцовых ды прыездных творцаў, некалькі канцэртных пляцовак, з якіх "льёцца музыка, музыка, музыка, то печала, а то веселя" і гэтак далей (дзякуй Леаніду Дзербянёву за цудоўны тэкст, які дакладна ахарактарызаваў атмасферу ў Чылі).

Больш за 20 выканаўцаў узрушвалі сваім майстэрствам Санцьяга. У асноўным — з Паўднёвай Амерыкі (і пераважна з краіны-гаспадыні фэсту) ды Афрыкі. Еўропу, акрамя "Троіцы", прадстаўлялі гурты з Польшчы ("Muzykanci") ды Іспаніі ("Mercedes Peon"). Знаёмы для сябе імянаў ды назваў сярод іх Кірчук не сустрэў. Але мерапрыемства гэта — найпрэстыжнае, і абы каго на яго не ангажуюць. Урэшце, фэст не пазіцыянуе сябе як этна-форум, і граюць тут усялякае-рознае: альтэрнатыву,

"Мядзведзь" у Санцьяга

Як Лацінская Амерыка спявала і танчыла пад нашу "Троіцу"

"Троіца" выступае ў Санцьяга.

авангард, аўтэнтчныя фольк і джаз. "Ад лацінскай папсы з яе фірмовай падтанцоўкай "дах" рэальна паехаў", — даў экспертную ацэнку пачутаму і ўбачанаму фронтмэн "Троіцы".

Нашы хлопцы далі "жар-жару" ў заключны дзень, адыграўшы з 19-й да 20-й гадзіны з дзясятка баевікоў: "Яблынь", "Котка", "Ой, бору мой", "Мар'я", "Мядзведзь"... Сваімі (прывезенымі) інструментамі музыканты абышлі мінімальна, а ўсё, што яны замовілі па райдару, арганізатары прадаставілі. Тысячы натоўп рэагаваў на гадзінны сэт па-рознаму, але аб'якавых у ім дакладна не было: нават карагоды спрабавалі вадзіць і падпяваць, танчачы пога! "У наш рытм народ уварваўся, экзотыкай ён застаўся задаволены", — зрабіў выснову Іван Іванавіч.

Агулам мінчане прабылі ў Чылі паўтара сутак. Знаходжанне на фэсце (праезд, харчаванне, сутачныя...) цалкам узяў на сябе аргкамітэт. У гатэлі (паўгадзіны язды да месца выступу) усіх засялілі ў асобныя нумары, пры патрэбе падаваўся фестывальны транспарт, у крайнім выпадку можна было за кошт прымаючага боку скарыстацца таксі. Да артыстаў замацавалі суправаджаючага. "Капрызаў і закідонаў не было, — адразу зазначае перкусіяніст Юрый Паўлоўскі, — але і фэст мы асабліва глыбока не па-

бачылі. А дзяўчыне — дзякуй: яна была адной з нямногіх з фестывальнага персаналу, хто размаўляў па-англійску".

Правялі для музыкантаў і дзвюхгадзінную экскурсію па горадзе. "Фантаны, старадаўнія будынкі, пальмы, бясконца людская плынь — усё гэта ўравае, вядома", — згадвае Кірчук. Але акрамя "абавязковай праграмы" для ўдзельнікаў фэсту, на погляд простага беларускага менестрэля — вельмі багатай, у астатнім эканомія адчувалася. Не эканомію фэст хіба на эмоцыях. "Усё натуральна, без натугі, ад сэрца, — працягвае Кірчук. — Але з тых, з кім мы размаўлялі, пачынаючы ад мясцовых "аргаў" і заканчваючы супрацоўнікамі аэрапорта, ніхто пра Беларусь не чуў. Спрабавалі ім на пальцах растлумачыць — хто мы, з якога мерыдыяна глобуса".

А "Троіцу" чакаюць у гасці наступныя фестывалі ды праекты, пра якія лідар гурта казаць катэгарычна адмаўляецца, абмяжоўваючыся фразай: "Такія-сякія кантакты на "WOMAD" з'явіліся..." І дадаючы яшчэ адну, якую адрасуе журналістам ды зацікаўленым у развіцці нацыянальнай культуры асобам: "Нам бы яшчэ кропку рэпетыцыйную ў Мінску..."

(Заканчэнне серыі артыкулаў.
Пачатак у №№ 18, 20, 23, 25, 28,
30, 36, 44 за 2015 год.)

Сённяшняя публікацыя яшчэ раз адгорне старонкі запісаў Ігара Палівода, 20 гадоў з дня сыходу з жыцця якога споўніцца 28 лютага. Пададзеныя са скарачэннямі нататкі апавядаюць пра перажыванні вострага, як і заўжды, у сваіх выказваннях Ігара Ігаравіча з нагоды адзінага ягонага творчага вечара напрыканцы 1995 года.

1995 год

"Сб.16.12

Як ні дзіўна, цудоўнае мерапрыемства ў канцэртнай зале філармоніі пад назвай "Аўтарскі вечар кампазітара Ігара Палівода" ўсё ж такі адбылося. Тое здарылася ў панядзелак 11 снежня.

Падрыхтоўка ішла, як прынята, [...] нервова. Прыкладна да месяца да дзейства па просьбе кіраўніцтва мной быў прадстаўлены прыблізны пералік песень да канцэрту. Ён уключаў у сябе 32 найменні (спіс якіх дадзены ў прыкладзеным буклеце). Стараўся адабраць лепшае і ў той жа час не пакрыўдзіць нікога з паэтаў-сааўтараў. Трэба было падумаць і пра сённяшні кантынгент аркестравых сінгераў, якія складаюцца, у асноўным, з маладняка* (*Старыя "эвакуіраваліся": У.Кудрын жыве ў Аўстраліі, М.Скорыкаў — у Германіі, Ю.Скараход — у Швецыі) і падраста. Кантынгентам меркавалася замяніць ранейшых выканаўцаў маіх "нятленак"*** (**Пры гэтым хацелася не столькі хвастануць колішнімі здзяйсненнямі (Багдановіч, Купала, Куляшоў), колькі паказаць тое, што не гучыць па радзё — тое, чым займаюся цяпер). Маэстра быў строгі. Прыдзірліва вывучыўшы пералік, ён [...] унёс першыя карэктывы:

Ігар Палівода (злева) ля пульта гукарэжысёра.

Маэстра і яго сад у квецені

Ігар Палівода ў фінале юбілейнага вечара.

Ігар Палівода (у цэнтры) і Алег Крымер (злева).

— Ты ведаеш, стары, як цябе люблю-паважаю, і скажу табе, як роднаму: у мяне каласальны вопыт па гэтых аўтарскіх вечарах, я іх правёў больш за дзвесце і дакладна ведаю, што трэба рабіць, каб былі апладысмента, павер мне. Ты хочаш, каб былі апладысмента?

[...] Я зразумеў гэта як ласкавае "бяру ўсё на сябе". Не маючы "каласальнага вопыту [...]", з удзячнасцю давярнуўся масцітаму [...] арганізатару [...]. Праз некалькі хвілін [...] песні ў большасці сваёй былі замененыя іншымі, ужо знаёмымі хатнім гаспадыням [...]. Усялякія мае

спробы ўстаіць хоць малое, але сваё слоўца ў гэты хвалючы працэс натыкаліся на:

— Стары, ты мяне паважаеш? Ты згодны, што ў мяне каласальны вопыт? Ты хочаш, каб былі апладысмента? Дык даверся мне! [...]

СТ. МУЗЫКАНТ ПАЛИВОДА ИГОРЬ ИГОРЕВИЧ

Гэтыя шылдачкі ў архівах кампазітара, як кажа Волга Палівода, сведчаць пра яго іранічнае стаўленне да "вытворчых" акалічнасцей прафесіі музыканта.

"Напэўна, ён мае рэцыю, — думалася міжволі. — У яго ўсё ж такі каласальны вопыт..."

Не стану ўнурвацца ў дэталі. Тым больш, на гэтым тады і развіталіся.

[...] Тызень хадзіў займаўся з маладняком — пад фартэпіяна. Кожную песню развучвалі скупулёзна. Але на наступнай рэпетыцыі маладняк выглядаў яшчэ горш, чым на папярэдняй. Я зразумеў, што мае заняткі прыносяць шкоду, і пасля "генеральнай здачы" [...]

На трэці ці чацвёрты дзень рэпетыцый аркестравых завітаў туды. Там

ОСТОРОЖНО, МУЗЫКА.

усё ішло па гадамі напрацаваным раскладзе: з 9.45 да 12.45 з перакрамі напрыканцы кожнай гадзіны. [...] Час ад часу Маэстра выстройваў сінгерскі маладняк разам з вакальнай групай у роўную шарэнгу (пяткі разам, наскі ўбок) і прамаўляў страшную бацькоўскую гаворку. "Вы паступілі на працу ў лепшы аркестр Еўропы" [...] "Вы павінны працаваць па 25 гадзін у суткі". [...] — ну і гэтак далей [...].

[...] У апошнюю рэпетыцыйную гадзіну, аднак, уся неўтаймаваная энергія [...] абрынулася на мае партытуры. Без ведама (не кажучы ўжо пра згоду) аўтара, які прысутнічаў тут жа, змянялі-

ся тэмпы, нюансы, рабіліся купюры, якія не паддаваліся ніякай логіцы, мяняліся месцамі вялікія і малыя кавалкі; адным ударам тупога тлустага алоўка, нагадаючага калун, з партытур прыбіраліся асобныя інструменты і цэлыя аркестравыя групы; струнныя, блытаючыся ў рысках, кідаліся з адной актавы ў іншую... [...]

Нейкі час аўтар назіраў за экзекуцыяй індывідуальна, нават не без вядомай долі гумару. Потым гумар змяніўся дапытлівай насцярожанасцю, затым здзіўленнем і, нарэшце, раздражненнем, абурэннем, ліхаманкавымі парывамі перашкодзіць, [...] спыніць. [...] Кампазітар устаў і ўзвысіў тон.

Не памятаю дакладна, што ён там нёс. Памятаю толькі, што амаль не мацярыўся і не лез з [...] кулакамі і крэсламі наперавес. Памятаю толькі, што скончыў фразой: "Такі канцэрт мне не патрэбны, можаце яго з поспехам адмяняць!" Пасля чаго апраўнаўся і хуткім крокам накіраваўся ў піўнуху, што на супраць.

На наступны дзень даведаўся ў добрых людзей па тэлефоне, што цуда-рэпетыцыі працягваюцца, канцэрт не адменены, і ў суботу 9 снежня — "генеральны прагон".

На "прагон" ісці вельмі не хацелася. Але простая цікаўнасць перамагла. Што засталася ад партытур пасля [...] "праўкі"? Ці засталася што-небудзь наогул? Ці здолею я прызнаць тыя абрыўкі, што засталіся, за нешта сваё? Чым сябе адчувае шарэнга сінгераў, якая ўшчэнт разгубілася? [...]

На "генеральным прагоне", седзячы побач з гукарэжысёрамі, не прамовіў ні гуку. [...] Парадак песень [...] урахваў усё глыбей па меры прасоўвання "генеральнага прагону" наперад. Названы гучным словам "драматургія", парадак гэты зыходзіў не з уласна зонгаў, але ад імёнаў-прозвішчаў іх выканаўцаў. "Драматургія" была па-вайскаваму жорсткай: маладыя ("салабоны") —

наперадзе, вопытныя ("старыя") — у сярэдзіне, зоркі ("дзяды") — напрыканцы. Тэматыка і характар песень не мелі для гэтай драматургіі ніякага значэння. [...]

Каля трох гадзін без перапынку (а я так прасіў, каб быў перапынак!) працягвалася гэта [...] дзейства. І вось, нарэшце, поўнае святло. Увесь асабісты склад салістаў на сцэне. Перакрываючы адзін аднаго, салісты вядуць "Талаку". Апафеоз. [...] На сцэну выклікаецца аўтар, які выходзіць, з цяжкасцю перастаўляючы зацёкляты канечнасці, і агучвае ў мікрафон нейкія дзясурныя словы падзякі ўсім і ўся. Апладысмента. [...] Кветкі. Шмат прыгожых кветак. [...] На вазку выкатваюць вялікіх памераў торт. Народны патэрыгор Іванавіч Барадулін з выразнасцю чытае доўгую оду галоўнаму беларускаму Маэстра, і ўвесь натоўп вывальвае ў кулісны паўзмрок.

ОСТОРОЖНО, КОМПОЗИТОР

Пра сунуўшыся скрозь купку віншавальнікаў і надаўшы належную ўвагу толькі праф. Д.Б.Смолюскаму з жонкай, некалькім радыёшчыкам-тэлевізійшчыкам з камерамі і мікрафонамі, аўтар галопапам нясецца да буфета. Бо разумее: абяцанага (і абавязкова ў такіх выпадках!) фурштэ-рауту не будзе. Скончаны, як той казаў, баль, патухлі свечкі.

Назаўтра, пахмяліўшыся, адразу пасля дзевяці набіраю Маэстра. У цёплых і, як мне здаецца, вітанчаных фразях дзякую за ўсё, што ён для мяне зрабіў за 6 гадоў сумеснага жыцця. Закачваю, аднак, нечаканай [...] мадуляцыяй: [...] "Зяву перадама на днях". [...]

З гэтым жа заканчваецца такі багаты на падзеі, мітуслівы і няроўны 1995-ы ад Нараджэння Хрыстова год.

Падрыхтоўка і публікацыя запісаў Волгі ПАЛИВОДА

Сацыяльны эксперымент: "К" + "К"

Калі гаворка пра культуру...

чымасцю перамоваў з людзьмі, чые інтарэсы сягаюць за межы чыстага прагматызму. Тым больш, бармэны здольныя і гутарку падтрымаць, і тэму для сумоўя падкінуць.

Кавярня зусім маленькая, аздоба выканана ў стылі мінімалізму. Калісьці Карбюзье казаў, як добра жыць на тле чыстых белых сцен. Не ведаю пра "жыць", а піць каву ў гэтым інтэр'еры, дзе няма нічога лішняга, сапраўды някэпска. Мне падалося, што гэта дэмакратычная, але вывераная эстэтыка ў спалучэнні з брэндавай назвай ваўчых маладых людзей, якіх за некалькі наведванняў "Культуры" я бачыў багата.

Магу адзначыць, што людзі, якія былі маімі суразмоўцамі ў кавярні, на кантакт ішлі лёгка. Што ж да тэм, дык яны ўзніклі нібыта самі

па сабе. Цікава, што ў шэрагу выпадкаў у іх прысутнічаў культурны чыннік. Мне давалося пачуць развагі пра новае архітэктурнае аблічча сталіцы і ў сувязі з гэтым — пра наяўнасць праблемы захавання гістарычнай аўтэнтыкі. Пра перспектывы захавання і развіцця беларускай мовы ў варунках глабальнага рынку і адкрытых межаў. Пра лёс традыцыйнай і класічнай культуры пры далейшым пашырэнні інтэрнэт-прасторы. Пра гэта гутарылі без пафасу, простымі словамі. І крыху нагадвала сітуацыя інтэлігенцкія "кухонныя размовы" савецкай пары. Вось гаворыць чалавек пра побыт і фінансы, і тут жа згадвае, што падобны стан ён ужо перажываў напрыканцы 1980-х, калі за таварам у Польшчу ездзіў,

Пётра Васілеўскі (першы злева) падчас эксперыменту "К" + "К". / Фота Аляксея ШЫНКАРЭНІ

каб лішнюю капейчыну зарабіць. А далей пра тое, што сёння яму вельмі даспадобы аўтобусныя туры па айчынных славукасцях. Прычым ён адмыслова выбірае такія, каб на роднай мове. І раптам пытаецца ў прысутных: "А чаму па-беларуску не гаворыце?". Далей ідзе дыскусія на тэму, ці лёгка быць беларускамоўным у касмапалітычным горадзе.

Асабіста мне прыемна было адзначыць, што культурны чыннік прысутнічаў у людзей, якія непасрэднага дачынення да культуры не

маюць. Скажам, быў за тызень майго наведвання кавярні чалавек, чья прафесія — лагістыка. Яму давалося працаваць у розных краінах, сутыкацца з розным менталітэтам і стылем жыцця. Дык вось, на ягоную думку, пэўныя праблемы ў эканоміцы мы маем праз недахоп агульнай культуры і недастаткова шанаванне нацыянальных традыцый.

Падводзячы рысу, скажу: фармат кавярні я ўспрыняў, як згаданы напачатку нататак артыст Міхайлаўскі сквер, — як варты ўвагі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Тут было... цікава. Так, менавіта цікава. Бо, як я зразумеў, наведвальнікі гэтага месца — людзі збольшага невыпадковыя. Яны прыходзяць менавіта сюды, прывабленыя маг-

(Заканчэнне.
Пачатак у №№ 6 — 7.)

З пачаткам Вялікай Айчыннай вайны Іосіф Жыновіч быў эвакуіраваны ў Казахстан. У Алма-Аце яго прынялі ў мясцовую філармонію, і неўзабаве ён пачаў выязджаць за лінію фронту ў складзе франтавых канцэртных брыгад. “Я выступаў на Паўночна-Заходнім фронце, — прыгадваў Іосіф Іосіфавіч. — Мы вазілі з сабой маленькую фісгармонію і пад яе акампанемент спявалі, гралі, танцавалі. Паездка працягвалася тры месяцы. Часта снарады рваліся зусім побач, але канцэрт працягваўся. Здаралася, што я сам не чуў, што граю, але байцы лавілі кожны гук. У час аднаго з канцэртаў у прыфрантавым лесе быў налёт варожай авіяцыі. Зенітчыкі адкрылі шалёны агонь. Выбухі бомбаў зліваліся з разрывамі зенітных снарадаў. Але ніхто з нашых слухачоў не скрануўся з месцаў. Праз галовы ў абодва бакі ляцелі снарады... Але ўсе цяжкасці кампенсаваліся тым энтузіязмам, той целглынёй, з якімі сустракалі нашы выступленні воіны. Пасля канцэртаў яны казалі нам з удзячнасцю: “Вы прывезлі нам кавалачак тылу”.”

У наступныя гады Жыновіч у складзе франтавых брыгад выступаў у войсках 1-га Беларускага і Далёкаўсходняга франтоў, а ў красавіку — маі 1945-га на працягу двух тыдняў перад самай Перамогай граў у гарадах Заходняй Прусіі — Патсдаме, Бабельсбергу, Штраўсбергу, Дамнаў і іншых. Тады ў распараджэнні артыстаў быў нават спецамалёт! Як згадваў Іосіф Жыновіч, воіны-землякі, бывала, дасылалі з залы запіскі з просьбай выканаць беларускія народныя песні і танцы... Тыя канцэрты — своеасаблівы вынік франтавой дзейнасці музыканта. На памяць засталіся франтавыя здымкі, якія Іосіф Іосіфавіч захоўваў усё жыццё.

5 ліпеня 1944 года Жыновіч з групай беларускіх артыстаў вяртаецца ў вызвалены Мінск. Сэрца сціскалася ад відовішча ўшчэнт разбуранага горада, які паспеў стаць для Жыновіча такім родным і бліжкім! Але трэба было жыць, тым больш у сям’і Жыновічаў ужо падрасла дачка Ліяна, якой толькі споўніўся годзік. А неўзабаве, у 1946-м, нарадзілася другая дачка Антаніна — любіміца бацькі, названая ім у гонар старэйшага брата Антона.

8 жніўня 1946 года Жыновіч быў прызначаны мастацкім кіраўніком аркестра народных інструментаў Белдзяржфілармоніі. З таго дня пачалося яго служэнне справе адраджэння аркестра. Але гэта была далёка не адзіная місія, якую ён годна і цяропліва выконваў цягам сваёй плённай, напружанай і сапраўды падзвіжніцкай працы. Выкладанне ў кансерваторыі, напісанне школы ігры на цымбалах, кампазітарская дзейнасць па стварэнні арыгінальнага цымбальнага рэпертуару, канцэртныя выступленні... Ён па-ранейшаму заставаўся бліскучым цымбалістам-віртуозам з уласным стылем выканання: “фірменным” ударам, непаўторным трэмала і асаблівай “звоннасцю” цымбалаў.

Да 85-годдзя Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя Іосіфа Жыновіча ў “К” выйшла серыя публікацый пра дырыжораў, якія ў розны час узначальвалі гэты знакаміты калектыў. Сёння — заканчэнне аповеду пра жыццё і творчасць народнага артыста СССР Іосіфа Жыновіча, аднаго з заснавальнікаў аркестра, які кіраваў ім каля 30 гадоў.

Рыцар Жыновіч

Іосіф-чарадзеі беларускіх цымбалаў

Ды ўсё ж было яшчэ і нешта іншае — тое, што не ўкладалася ў “пракрустава ложа” банальных справаздачных фармулёвак, бо творчую дзейнасць Іосіфа Жыновіча нельга аддзяліць ад таго, што называюць “чалавечым фактарам”.

...Пасля вайны яго кар’ера рэзка пайшла ўгару, і гэта быў яшчэ адзін парадокс яго жыцця. Былы палітычны зняволены, у пасляваенны час ён атрымаў, здаецца, усе магчымыя прывілеі — кіраўніцтва аркестрам, замежныя гастролі, шыкоўную кватэру ў цэнтры Мінска, званні народнага артыста БССР і народнага артыста СССР. Але мала што змянілася ў характары Жыновіча. Ён, як і раней, заставаўся чалавекам надзвычайным добрым і сціплым, а сваё высокае становішча і вялікія сувязі скарыстоўваў не дзеля сабе, а на карысць людзей, ад яго залежных, што звярталіся

да Жыновіча ці то з нейкімі просьбамі, ці то проста па параду. Адмовы нікому не было. Іосіф Іосіфавіч заўсёды быў гатовы дапамагчы. І менавіта ён, Жыновіч, запаліў зорку Яўгена Глебава — нашага знакамітага кампазітара, які воляй лёсу пазней атрымаў усе тыя ж пачэсныя адзнакі, што і Жыновіч калісьці. Дырыжор адчуў у гэтым юнаку дар. І зусім няважна было Іосіфу Іосіфавічу, што юнак не ведае нот, — ён і сам калісьці быў у падобным становішчы. Прайшоўшы па ўсіх інстанцыях, Жыновіч дабіўся немагчымага. Для Яўгена Глебава, які працаваў дагледчыкам вагонаў на Магілёўскай чыгуны, было зроблена неверагоднае, найрэдкае выключэнне: без усялякай музычнай адукацыі ў 1950-м годзе яго прынялі на кампазітарскае аддзяленне кансерваторыі! А перад гэтым, як сцвярджае цяпер Антаніна

Жыновіч, яе бацька яшчэ спецыяльна паехаў да бацькоў Глебава, каб угаварыць іх “адпусціць” сына ў музыку! Яўген Глебаў усё жыццё быў удзячны таму, хто стаў для яго хросным бацькам у музычнай прафесіі. “Жыновіч быў чалавекам-легендай. Прырода абдорвала яго незвычайнай чалавечай дабронай і павагай да людзей, — згадваў Яўген Аляксандравіч падчас інтэрв’ю, якое я запісвала ў яго дома ў красавіку 1997 года. — Я думаю, што калі б не ён, дык я наўрад ці змог бы прабіцца праз усе гэтыя бюракратычныя перашкоды. Мяне ж без усялякай музычнай адукацыі прынялі нават не ў музвучылішча, а адразу ў кансерваторыю! Ён быў парадокс у ўсялякіх правілаў! Толькі Жыновіч з яго аўтарытэтам змог дабіцца, даказаць, што мяне мае сэнс прыняць. Я, канешне ж,

На здымках:
1. Дырыжыруе Іосіф Жыновіч. 1960 г.;
2. С жонкай Галінай і дачкой Антанінай. 1966 г.;
3. Паўночна-Заходні фронт. Выступленне ў складзе франтавой канцэртнай брыгады майстроў мастацтваў Казахстана (Іосіф Жыновіч — злева). Ліпень — жнівень 1942 г.;
4. Франтавая брыгада артыстаў Беларускага опернага тэатра пасля выступлення. Першы шэраг злева направа: Аркадзь Бяссмертны, Роза Плоткіна, Ніна Майсеенка, Рыгор Прагін, Соф’я Друкер; другі шэраг справа налева: Абрам Жэзмер, Іосіф Жыновіч, Генрых Вагнер, Ілья Мурамцаў, Сімон Сімараў (канферансье), Васіль Лапін, Дамнаў (Усходняя Прусія), 5 мая 1945 г.;
5. Іосіф Жыновіч (справа) падчас выступлення на Паўночна-Заходнім фронце ў 1942 г.

вельмі стараўся яго не падвесці, вучыўся добра сумленна, і першае, што зрабіў — напісаў для народнага аркестра Фантазію на дзве беларускія тэмы. Я тады яшчэ вучыўся толькі на другім курсе. Жыновіч прыкладваў тытанічны намаганні, каб перакласці для аркестра шмат сачыненняў з класікі — рускай, замежнай, беларускай. Некаторыя з тых пералажэнняў гучалі не горш, чым у арыгінале. Чалавекам ён быў вельмі прывязным, добрамыслівым, ніколі не задаваўся. Усім казаў “ты”, але на такі зварот не крыўдзіліся, бо яго абаяльнасць усё кампенсавала. Я ніколі не бачыў яго змрочным ці напышлівым. Заўсёды ўсмешлівы, ветлівы, заўсёды знаходзіў добрыя словы. І абавязкова выкон-

ваў усе просьбы, хто б да яго ні звяртаўся — калі гэта было ў яго сілах. Вельмі любіў людзей і адчуваў іх. Амаль ніколі не памыляўся ў тых, на каго рабіў стаўку, — як на мяне, напрыклад. І на такіх людзей у яго быў нейкі беспамылковы нюх, бо ён шмат каму дапамог і вывёў “у людзі”, і потым чалавек раскрываўся і таксама пакідаў яркі след у мастацтве.”

Пра неверагодную інтуіцыю Жыновіча згадвае зараз і яго дачка Антаніна.

— Лічу, што тата валодаў нейкім дарам прадбачання, — кажа яна. — Чамусьці ён загадзя ведаў, што мая сястра будзе “недаўгавечная”, як ён казаў. У 1998-м яе збіла машына... Папа казаў, што пасля яго смерці прыблізна да 2000 года цымбалісты з’яднаюцца — і ў маі 1997 з’явілася Асацыяцыя беларускіх цымбалістаў, а ў кастрычніку таго ж года адбыўся Міжнародны кангрэс цымбалістаў... І яшчэ шмат чаго тата прадбачыў, што збылося і што здаецца дзіўным і невытлумачальным...

Як чалавек вясковы Іосіф Жыновіч заўсёды быў прывязаны да зямлі. Калісьці, у 1933-м, пасля арышту яго бацькоў мясцовыя ўлады канфіскавалі і зруйнавалі дом у вёсцы Арэшавічы, дзе ён нарадзіўся і правёў дзяцінства. Мо таму Жыновіч з асалядай будаваў уласны дом. Дача ў Ждановічах стала для яго ўлюбёным месцам адпачынку, куды ён прыязджаў з сям’ёй і часцяком запрашаў сваіх сяброў — кампазітара Юрыя Семьянку, піяніста Ігара Паліводу-старэйшага, з якімі быў знаёмы яшчэ з даваенных часоў, пісьменніка Андрэя Макаёнка. І пад гарэлачку і ўсялякія дачныя разнасолы цёплай кампаніяй яны азартна гулялі ў прэферанс...

Іосіф Жыновіч пайшоў з жыцця на пачатку 1974 года, калі яму было 67. Ён паміраў у свядомасці, ведаючы, што жыць яму заставалася зусім няшмат. Можна, у тыя апошнія пакутныя дні, калі ён ужо амаль не ўставаў з ложка, яго сагралі думкі пра тое, што жыццё яго адбылося, што ён перамог лёс і зрабіў галоўную справу свайго жыцця — вывёў цымбалы “ў свет”, выгадаваў выдатны калектыў аднадумцаў. Калі б ён змог дажыць да гэтага часу, пабачыў бы, як узмацнела цымбальная школа і якія найвыдатныя віртуозы-цымбалісты з’явіліся на Беларусі за апошнія дзесяцігоддзі. Усе яны — вучні яго вучняў. Ён стаў бы сведкам сапраўднага трыумфу свайго ўлюбёнага дзецішча — Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра нашай краіны, які ўстаў і беларускія цымбалы ва ўсім свеце. Ад усёй душы, з уласцівай яму шчодрасцю пацудуваў парадаваўся б Іосіф Іосіфавіч поспехам свайго непасрэднага пераемніка — цяперашняга кіраўніка аркестра, народнага артыста Беларусі Міхаіла Казінца, які змог захаваць у аркестры, што цяпер носіць імя Жыновіча, творчы настрой і сапраўдную захопленасць музыкай. Дырыжор, як заўсёды, не памыліўся!..

Вольга БРЫЛОН,
музыказнаўца

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Выстава Беларусі XII — XVIII стст. .
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст. ."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст. . (У рамках экспазіцыі адкрылася выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст. ."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст. ."
- Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:

- Выстава **"Гоя... Пікаса"** (графіка са збору Каралеўскай акадэміі прыгожых мастацтваў (Мадрыд, Іспанія)) — да 21 сакавіка.
- Выстава Анатоля Зайцава **"Адкрыццё ў абліччах"** з сямейнай калекцыі майстра і са збору Дзяржаўнага літаратурна-мемарыяльнага музея Якуба Коласа — да 29 лютага.
- Выстава **"Леў і Сяргей Гумілёўскія. Скульптура"** — да 14 сакавіка.
- Выстава **"Час і творчасць Льва Бакста"** — да 17 красавіка.
- Выстава твораў Юрыя Макарава **"Музыка вясны"** — з 4 сакавіка да 11 красавіка.

Імпрэза:

- **"Святая вясны"** — да 6 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78. **Пастаянныя экспазіцыі:**

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст. ."

Выстава:

- **"Віленскі альбом" Яна Казіміра Вільчынскага** — да 17 красавіка.

Імпрэза:

- **"Масленіца ў Ваньковічаў"** — да 12 сакавіка а 12-й і а 14-й.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс *"Раўбічы"*, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.

- **27** — "Вечары з **"Серзнадай"**. **Вяртанне рамансу**" — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.
- **28 лютага** — **"Блакитны агеньчык"** — Музычныя вечары ў Вялікім (Камерная зала Л.П. Александроўскай). Пачатак у 19.30.
- **1, 2 сакавіка** — **"Цені"** (сцэна за балета "Бяадэрка") Л.Мінкуса; **"Маленькая смерць"**, **"Шэсць танцаў"**

В.А. Моцарта.

- **3** — **"Кармэн"** (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізэ.
- **5** — **"Шчаўкунок, або Яшчэ адна калядная гісторыя"** (балет у 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Кралоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

- **27** — **"Участковыя"** В.Каралёў.
- **27** — **"Адэль"** Я.Таганавя.
- **28** — **"Воўк-мараплавец"** С.Казлова. Пачатак а 12-й.
- **28 лютага** — **"Нязваны гоस्ць"** С.Бартохвая.
- **2 сакавіка** — **"Адамавы**

Беларуская музычная культура XX ст. ."

"Тэатральная культура Беларусі XX ст. ."

Выставы:

- Выставачны праект **"Гандаль Беларусі на шляхх гісторыі"** — да 1 чэрвеня.
- Міжнародны выставачны праект **"Усё жыццё ў адным ровары"**, арганізаваны кампаніяй "ItalyMania" сумесна з музеем.
- Мастацкі праект **"Спадчына Беларусі"** — да 28 лютага.
- Міжнародная выстава **"Радзівілы. Вялікая эпоха князёў"** — да 28 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст. ."
- "І з'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І з'езда РСДРП".
- Выстава **"Зброя і гонар. Татары на службе ВКЛ"** — да 3 красавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

Пастаянная экспазіцыя.

- Выстава **"Шматвектарнасць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"** — з 2 сакавіка.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстава:

- **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.

- Выстава **"Лукамор'е"** (фігуры, якія рухаюцца) — да 1 чэрвеня.
- Выстава **"Экзатычныя жывёлы свету"** — да 5 верасня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст. ."

"Беларуская музычная культура XX ст. ."

"Тэатральная культура Беларусі XX ст. ."

Выстава:

- Выстава **"Калыханке — 35"**, арганізаваная Белтэлерадыёкампаніяй і каналам "Беларусь 3", — да 1 сакавіка.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

Выстава:

- **"Аўтамабіль на далоні"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе:

пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Зброяй сатыры"** (плакаты, газетна-часопісная сатырычная графіка, насценныя газеты і замалёўкі партызанскіх мастакоў у жанрах палітычнай і побытавай сатыры; мемарыяльныя рэчы беларускіх мастакоў-карыкатурыстаў, "лясная" паліграфічная тэхніка ва ўзноўленым інтэр'еры партызанскай тыпаграфіі) — да 27 сакавіка.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Мастацтва ў камені"** — да 1 мая.
- Выстава **"Фрагменты"** — да 3 красавіка.

Выставачная зала сектара экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

- Выстава **"Незвычайна абзвычайным"** — да 28 лютага.
- Выстава **"Адлюстраванне"** — да 24 красавіка.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

Пастаянная экспазіцыя.

- Выстава **"Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княжны Марыі Гагенлоэ"**.

жарты" С.Навуменка.

- **3, 4, 5** — **"Love. Lamour. Каханне"** — рамантычная вечарына да Свята вясны і ўсіх жанчын.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР

г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.

- **27** — **"Прыгоды Кая і Герды (Снежная каралева)"** Г.Шайдулавай. Пачатак у 11.30.
- **27** — **"Мая чароўная лэдзі"** Ф.Лоу.
- **28** — **"Шчаўкунок"** П.Чайкоўскага. Пачатак у 11.30.
- **28 лютага** — **"Вяселле ў Малінаўцы"** Б.Аляксандрава. **Гастролі Тульскага акадэмічнага тэатра драмы імя**

Максіма Горкага (Расія):

- **1, 3 сакавіка** — **"За двума зайцамі"** (прэм'ера) М.Старыцкага.
- **2, 4** — **"Пікавы валет"** Б.Акуніна.
- **5** — **"Як богі"** Ю.Палякова.

БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛЬКА"

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

- **27** — **"Папялушка, або Крыштальёвыя чаравічкі"** Ш.Пяро. Пачатак аб 11-й.
- **28 лютага** — **"Горад клоўна Піка"** (прэм'ера) М.Барценева. Пачатак аб 11-й.
- **5 сакавіка** — **"Чароўная зброя Кэндзо"** М.Супоніна. Пачатак аб 11-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- Музейна-педагагічны праект **"Крочам у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).

Выставы:

- Выстава да 90-годдзя малодшага сына Якуба Коласа Міхаса Міцкевіча і 125-годдзя жонкі пісьменніка Марыі Міцкевіч **"Пад бацькоўскім дахам"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

Акцыі:

- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.

Выстава:

- Мастацкая выстава Галіны Бараноўскай **"Краявіды Купалавага натхнення: ад Вязынкі да Прагі"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

Выстава:

- Выстава твораў літоўскага мастака Саламона Цейцельбаўма **"У пошуках духоўнага апірышча"**.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30. **Экспазіцыі:**

- **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін"**.

Герой". Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, Ганароваму грамадзяніну г.Мінска Міхаілу Савіцкаму.

Выставы:

- Выстава **"Машыны, якія гавораць / Talking machine"**, пры ўдзеле творчай групы "Рамзэс Экспа" — да 27 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстава:

- Выстава графікі і скульптуры Уладзіміра Даўгялы і Сяргея Аганавя **"Гонар. Годнасць"**.

Імпрэза:

- Летапісны **"Дзень нараджэння Мінска"** — 3 сакавіка а 18-й (уваход вольны).

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. **Пастаянная экспазіцыя.**

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст. ."

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.
- Літаратурна-інтэрактыўны курсы **"Ён і Яна"** — да 6 сакавіка.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г.